

1 • 2010

Det svenska i Finland år 2030

Ett scenarioprojekt
om svenskans framtid
utgående från föränd-
ringen i vår omvärld

”Finlandssvenskarna bör framstå som föregångare och förnyare. Vi bidrar aktivt till samhällsbygget med konstruktiva lösningar - också då det gäller att försvara våra rättigheter.”

MAGMA-STUDIE 1 • 2010

Det svenska i Finland år 2030

- ett scenarioprojekt om svenskans framtid
utgående från förändringen i vår omvärld

Det svenska i Finland år 2030
– ett scenarioprojekt om svenskans framtid utgående från förändringen i vår omvärld

Utgivare: Finlands svenska tankesmedja Magma och Finlands Kommunförbund
www.magma.fi
www.kommunerna.net

Magma-studie 1 • 2010

Tryck: Redfina Oy

Form och layout: Jaagon Ab
Omslagsbild: iStockphoto
Teckningar: Marianne Mattila

ISBN:
978-952-5864-04-5 (den tryckta versionen)
978-952-5864-05-2 (pdf-versionen)

Magma-publikationer
ISSN:
1798-4629 (den tryckta serien)
1798-4610 (pdf-versionen)

Innehållet fritt tillgängligt med vissa förbehåll:
Magma önskar största möjliga spridning av de publikationer som ges ut. Därför kan våra rapporter fritt laddas ned via www.magma.fi. Det är tillåtet att kopiera, citera och återge avsnitt ur denna publikation förutsatt att källan anges samt att innehållet inte förändras eller förvrängs.

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

Förord

Vad betyder finlandssvenskhet för dig? Den frågan ingick i enkäten som besvarades av flera hundra personer, svenskspråkiga, tvåspråkiga och några finskspråkiga, som en etapp i scenarioprojektet ”Finlandssvensk vision 2030”. Svaren gav en mångskiftande bild av språkminoriteten – eller splittrad, om man så vill. Det talades om språk, kärlek till dialekter, personliga nätverk, traditioner och livsglädje. Men också om självgodhet och elitism. Så fanns det de som bara accepterade *en* gemensam nämnare, språket. Och slutligen de som ville kasta hela begreppet ”finlandssvensk” på sophögen, eftersom det bara ansågs leda till en polarisering i samhället.

Går det att forma en vision som sträcker sig tjugo år framåt i tiden när uppfattningen om dagens gemensamma nämnare är så diffus? Vi tror att det lönar sig att försöka, även om slutresultatet inte kan bli entydigt. För vad det än är som förenar språkminoriteten måste den vara beredd på stora förändringar i sin omvärld.

Vissa politiska beslut skapar ett akut tryck, som frågan om framtiden för Karleby, Ekenäs BB eller FST5. Sådana frågeställningar kräver snabb respons. Andra förändringar i omvärlden kommer långsammare. De kan utlösas av internationella händelser, tekniska innovationer eller finansiella kriser som påverkar våra liv över tiden – och kanske också svenskans rörelseutrymme i Finland.

År 2030 ligger inte långt borta. Men tjugo år är ändå en lång tid om man beaktar hur mycket som hinner förändras. Tänk bara på hur världen och Finland såg ut våren 1989, tjugo år innan Finlands Kommunförbund och tankesmedjan Magma beslöt att inleda scenarioprojektet. Då, för drygt 20 år sedan, var internet ännu inte i

allmänt bruk, mobiltelefoner var en lyxvara för de utvalda, Finland stod utanför EU och Berlinmuren fanns fortfarande kvar som en skiljelinje mellan öst och väst.

Om vi nu försöker blicka tjugo år framåt är framtiden lika oviss, men än en gång ger svaga signaler en vink om vad som kan hända. Klimatförändringen kan ge upphov till en internationell migrationsvåg. Nya nationer börjar kanske dominera världsekonomin efter finanskrisen. Genom sammanslagningar förändras kommunkartan i vårt land. Och antalet invandrare kanske passerar antalet finlandsvenskar.

Scenarioprojektets mål har varit att samla intryck, förhoppningar och hotbilder av så många finländare som möjligt med ett engagemang för det svenska språket, men också av utomstående experter. Scenariometoden består av en kombination av datainsamling, intervjuer, kreativ brainstorming och disciplinerat grupparbete. Företag använder metoden för att utforska hotbilder och skapa visioner kring sin egen framtid. Försvaret använder den för att greppa konsekvenserna av olika konflikter. Kommuner tillämpar den när de söker kritiska framgångsfaktorer.

Scenarioplanering används när den egna verksamheten – företaget, riket, kommunen – är starkt beroende av faktorer man saknar kontroll över. Utvecklingen kan inte styras, men de olika framtidsbilderna gör det lättare att hantera osäkerheten. Scenarierna bildar underlag för utvecklingen av strategier som kan fungera i olika situationer.

Att tillämpa scenarioprocesser på en minoritet är säkert ovanligt, men vi ville pröva på metoden. Den gör det möjligt för många människor att medverka på olika sätt i processen: unga och gamla, kända och mindre kända, från olika delar av landet. För tekniken svarade företaget Synocus med erfarenhet av scenarioprojekt i företag och kommuner. Svenska Kulturfonden bidrog med finansiering.

De scenarier som beskrivs i denna rapport innehåller både positiva och negativa element. De är mer eller mindre sannolika; mer eller mindre önskvärda. I ett dynamiskt samhälle med en sund framtidstro förekommer både hotbilder och lockande visioner i en lämplig mix. De olika synpunkterna debatteras och vägs mot varandra i en fruktbar process som stärker självkänslan och ökar förståelsen för de egna svaga och starka sidorna.

Rapporten ”Det svenska i Finland år 2030” utgör därför inte slutprodukten av scenarioprocessen, utan närmast ett verktyg. Slutresultatet formas när läsare på olika håll, ensamma eller i grupp, använder rapporten för att tänka vidare, dra nya slutsatser och bygga upp en egen strategi som bidrar till att säkra svenskans fortlevnad i Finland.

Helsingfors den 10 januari 2010

Björn Sundell
Tankesmedjan Magma

Kristina Wikberg
Finlands Kommunförbund

Innehåll

Bakgrund	11
Scenarioprocessen	13
Engagemanget	15
Slutrapporten	16
Utmaningar för det svenska i Finland	20
Politiska utmaningar	20
Ekonomiska utmaningar	24
Sociala utmaningar	28
Teknologiska utmaningar	32
Miljöutmaningar	37
Finlandssvenskarnas egna identitetsutmaningar	40
Fyra scenarier för det svenska i Finland 2030	48
Scenario A: NAVIGATORN – teknologioptimismen sätter sina spår	50
Scenario B: EKOMOSAIKEN – miljömedvetenheten tar överhanden	60
Scenario C: SMÖRGÅSBORDET – det multikulturella inflytandet ökar	70
Scenario D: RESERVATET – skyddsinstinkten härskar	80
Framtiden i våra händer	92
Vision 2030	93
Stegen på vägen mot 2030	94
Avslutning	102
En rapport med många författare	103
Suomenkielinen yhteenveto	104
Summary in English	107

Bakgrund

Vi står inför betydande utmaningar de närmaste åren. Den ekonomiska krisen har radikalt förändrat förutsättningarna på många områden som berör oss alla. Exportindustrin påverkas av en ökad globalisering, som gör att Finlands starka industrinäringar genomgår omfattande strukturförändringar. Arbetslösheten har därför snabbt stigit år 2009. Den offentliga sektorn har tvingats ty sig till lånefinansiering, något som kommer att begränsa handlingsutrymmet i framtiden. Detta driver fram reformprogram som strävar efter större enheter för att ge lägre kostnader och – förhoppningsvis – höjd kvalitet på den offentliga servicen i Finland.

Omställningarna påverkar alla finländare. Men de har också väckt farhågor om att det svenska i Finland riskerar att bli speciellt hårt drabbat i dessa förändringens tider. Någon har antytt att det finns en dold politisk agenda som går ut på att försämra det svenska språkets ställning i Finland, andra antyder att så inte är fallet. Vad man tycks vara överens om är att det kan skönjas en okunnighet inom statsförvaltningen i dessa frågor.

Strukturförändringen har lyft upp en rad frågor som berör det svenska språkets framtidsutsikter, som t.ex. Ekenäs BB, Mellersta Österbottens roll i förvaltningsreformen, polisreformen samt tvångsanslutningen av västra Sibbo till Helsingfors. Vid behandlingen av dessa förvaltningsreformer har det varit svårt att försvara det svenska språkets ställning.

Inom det svenska sekretariatet vid Finlands Kommunförbund insåg man att den reformvåg som sveper över Finland kommer att påverka många av de områden som är viktiga för den svensktalande

befolkningen. Kommunförbundet satte därför igång en utvärdering av vilken framtidsbild man borde utgå från vid framtidsplaneringen. Kunde man utgå från en given uppfattning om framtiden eller borde man använda ett scenarioangreppssätt och arbeta fram ett antal alternativa framtidsbilder?

I dessa diskussioner tog Finlands Kommunförbund också kontakt med andra intressenter, bland annat tankesmedjan Magma. Det visade sig snabbt att idén om att göra ett scenarioarbete med fokus på det svenska i Finland passade bra in i tiden.

Kommunförbundet, Magma och Svenska Kulturfonden kom under våren 2009 överens om att starta ett gemensamt projekt med arbetsnamnet ”Finlandssvensk vision 2030”. Målet var att på ett strukturerat sätt binda ihop de tankar som existerar om framtidsutsikterna för det svenska i Finland. Konsultföretaget Synocus med erfarenhet av scenariometoder vidtalades för att operativt leda projektet.

Resultatet av projektet önskade man utnyttja som underlag vid diskussioner om framtida finlandssvenska strategier. Frågor som skulle belysas var bland annat den finlandssvenska identiteten, svenska språkets ställning, serviceutbudet och finlandssvenskarnas vara eller icke-vara.

Samtidigt som parterna var överens om att det var viktigt att ta sig an frågorna om det svenska språkets ställning på en bred front, betonades också att processen måste vara så öppen som möjligt. Därför eftersträvades ett brett engagemang för att få in ny glöd i debatten och ett större intresse för den finlandssvenska framtiden.

En angelägen frågeställning då projektet startade var huruvida finlandssvenskheten kunde bli en källa för trygghet och ansvar inom Finland. Men man ville inte enbart belysa styrkorna inom det svenska i Finland, utan också kartlägga utmaningarna. Några problemställningar som räknades upp var:

- minskad andel av befolkningen
- splittrat boende i städer
 - kommun- och strukturreformens inverkan på de språkliga förhållandena
- förfinskande reformer
- försämrat serviceutbud på svenska
- sämre språkkunskaper hos majoritetsbefolkningen och minskad förståelse för det svenska
- hot mot tidningar och public service (FST, Radio Vega, X3M)
- avsaknad av eget geografiskt territoriellt område (förutom Åland)

Scenarioprocessen

Den specifika form av scenarioangreppssätt som tillämpats i det här projektet har sitt ursprung i USA och har använts i ett otal scenarioprojekt runt om i världen sedan tidigt 1990-tal, inom både den offentliga sektorn och företagsvärlden. Utmärkande för den valda metodologin är att den möjliggör ett djupt engagemang för ett stort antal personer – och gör det effektivt via några välplanerade scenariotillfällen.

I det här projektet var målsättningen att starta en aktiv dialog för att hitta nya infallsvinklar på hur man skall stärka det svenska i Finland. Initialt uppställdes följande tre konkreta mål för projektet:

- Att via scenariobyggande skapa underlag för formulerandet av en övergripande finlandssvensk vision 2030 utgående från finlandssvenska värderingar.
- Att utarbeta strategiunderlag för parterna mot bakgrund av de uppgjorda scenarierna och den framtagna övergripande visionen.

- Att initiera en öppen process för att stärka den finlandssvenska gemenskapen; i denna process kan olika intressenter (organisationer, stat, kommuner, församlingar, näringsliv, media, privatpersoner) engagera sig långsiktigt.

Projektet startade våren 2009 med en gedigen informationsinsamling. Först gjordes en genomgång av existerande material som hade beröringspunkter med de frågeställningar som skulle behandlas. Med hjälp av materialet gjordes ett frågeformulär för att engagera människor med intresse för svenskans framtid i Finland. Frågeformuläret testades med ett antal respondenter och blev också utvärderat av projektets styrgrupp. Frågeformuläret gjordes också i webb-format och lades ut på Magmas hemsida i medlet av juni. Vasabladet kommenterade initiativet på följande sätt:

Intervjuer, e-post och webb. Det är kanalerna som tankesmedjan Magma använder för att få fram en vision om Svenskfinland 2030.

Frågorna är många och inte helt lätta att besvara.

Möjligen blir det också de redan engagerade som bemödar sig om att fylla i tankesmedjan Magmas enkät om Svenskfinland år 2030.

Men Magma räknar ändå med att få fram varierande uppfattningar, högst medvetna om riskerna för elitism, enligt utredningsansvariga Björn Sundell. - Vi försöker undvika risken genom att samla in åsikter dels på webben och dels genom att fråga utvalda personer med olika bakgrund, säger han.

Enkäten får ett gott betyg av sociologen Thomas Rosenberg. Han tror också att webbenkäten är ett sätt att få svar även från andra än den vanliga klick som engagerar sig i frågor om finlandssvenskarna.

Rosenberg fick rätt. Över 250 personer svarade på det omfattande frågebatteriet via Magmas hemsida. I tillägg gjordes över 30 direk-

ta personliga intervjuer, och 20 personer svarade på frågorna via e-post. I det avseendet uppnåddes målet att engagera en omfattande grupp människor i olika delar av landet.

Här bör poängteras att begreppet ”finlandssvensk” inte uppfattades entydigt positivt av alla deltagare i enkäten. Alla som talar svenska förenas av språket, men som citaten i denna rapport visar varierar de värderingar som ingår i begreppet finlandssvensk.

Baserat på resultaten från enkäten och intervjuerna arbetade Synocus fram basmaterial för att användas som byggklossar för scenariobyggandet. Styrgruppen inbjöd ett trettiotal utomstående personer med bakgrund i olika regioner, organisationer, kommun, stad, församling m.m. till tre tillfällen för att skapa scenarierna. Två halvdagstillfällen ordnades i september och oktober. I november möttes deltagarna vid ett heldagsseminarium under vilket stommen till de fyra scenarierna byggdes upp. För att säkerställa att de som deltagit i skapandet av scenarierna också skulle känna delaktighet i slutrapporten, ordnades ett arbetsmöte i december då man diskuterade resultaten, visionen och strategin.

De som deltog i scenariobyggandet hade också möjlighet att ta del av de arbetsdokument som gjorts som bakgrundsmaterial. Detta var möjligt via en projektportal som Synocus kontinuerligt uppdaterade under projektets gång.

Engagemanget

Den använda scenariometodologin kräver en stark och aktiv styrgrupp. Förberedelserna för arbetsmötena samt själva scenarioseminariet måste göras grundligt för att deltagarna framgångsrikt skall klara av att bygga upp de olika scenarierna. Styrgruppen sammanträdde totalt tio gånger under perioden maj 2009 – januari 2010. Mellan mötena hade styrgruppen också som uppgift att

kommentera olika dokument som delgetts deltagarna under processens gång. Styrgruppens aktiva roll var en förutsättning för att projektet skulle framskrida enligt uppgjord plan. Alla tidtabeller hölls, och antalet enkäter och intervjuer översteg de planerade minimivåerna.

Styrgruppen ägnade också mycket tid åt att engagera olika personer runt projektet. I första skedet listades vilka personer man specifikt ville intervjua. I andra skedet valdes individer för deltagandet i själva scenariobyggandet. I båda fallen var det fråga om att få en bred representation i processen (kön, ålder, regioner, yrken etc.). Beträffande intervjuerna var mottagandet bland de föreslagna intervjuobjekten i allmänhet mycket positivt. Värdefulla synpunkter kom fram både via intervjuerna och enkäten, och många av dem finns med i denna rapport. Den världsuppfattning som deltagarna förmedlade återges i rapporten genom citat ur enkäter och intervjuer. Citaten presenteras med *kursiverad* text.

Då deltagarna valdes till scenariosessionerna sökte man individer med olika bakgrund och med ett genuint intresse för hur svenskans ställning kan tänkas utvecklas i Finland under de närmaste tjugo åren. Alla kunde inte närvara vid alla tillfällen. Mellan mötena kom det fram intressanta kommentarer och synpunkter som hjälpte styrgruppen att navigera framåt. De flesta som deltog i processen gjorde det med stort intresse och många lät förstå att de också själva upplevde att de fick ut något positivt av deltagandet.

Slutrapporten

Den största nyttan av en scenarioprocess är det engagemang som själva processen ger upphov till. Deltagarna lever sig in i ett antal framtidsscenarioer och diskuterar deras innebörd och sannolikhet med varandra. När olika människor har olika erfarenhetsbakgrund märker de snabbt hur det egna tankesättet kan utvecklas vidare.

Då resultatet ska sammanfattas i en rapport är det inte möjligt att fullt ut vidarebefordra samma förståelse som deltagarna fått under processens gång. Slutrapporten är ett av de sätt som kan bidra till diskussionen om en finlandssvensk strategi och vision. Ett annat är teatern som en konstform som öppnar ögonen, öronen och sinnet för de förändringar som är på kommande. En pjäs planeras som en del av fortsättningen på projektet "Finlandssvensk vision 2030".

I den här rapporten presenteras först den viktigaste delen av den bakgrundsinformation som delgavs deltagarna i samband med de två förberedande halvdagsscenariomötena. Detta är innehållet i det andra kapitlet. Kapitel tre beskriver de fyra scenarier som gradvis växte fram under processens gång. Det avslutande fjärde kapitlet presenterar en vision samt ett antal slutsatser och rekommendationer.

Vad betyder finlandssvenskhet för dig?

plock bland 300 enkätsvar

”Finlandssvenskhet betyder trygghet, bykänsla. Man är en del av ett nätverk och hålen i maskorna är mindre än i samhället i stort”

”Ordning och reda och en i grunden optimistisk livssyn”

”Rötter som förenar med Norden”

”Vacker svenska och ålderdomliga dialekter, kust och hav, öppenhet, kreativa idéer, ibland bristande kollektiv självkänsla”

”Både gemenskap och att ständigt vara annorlunda”

”Att födas, leva och dö på svenska”

”Från språket börjar allt. Det är en kärlekshistoria”

”Mitt hemland är Finland, mitt språk är svenska”

”Språket, gemensam kultur, samhörighet, snapsvisor, kräftskivor”

”Vi är delaktiga i två olika språkkulturer”

”Nätverk som ger inställningen att jag klarar mig alltid”

”Starkt självförtroende, på gott och ont”

”Finlandssvenskhet är som begrepp missvisande och kontraproduktivt. Bygger skiljelinje mellan finsk- och svenskspråkiga i Finland, man talar om oss och om dem”

”Kan göra mig förstådd i alla nordiska länder på mitt modersmål”

”En glad och öppen syn på livet”

”Jag tycker det är sorgligt att ha blivit född i ett så fisförnämt och självgott folksläkte”

”Jaa e int svensk, men jaa e int finsk heller”

”Vi delar ett arv. Vi delar historia, kyrkohistoria, namn, sedvänjor, sätt att festa, sätt att minnas, sätt att nalkas natur och kultur, sätt att nalkas Europa och världen, sätt att läsa, drömma och älska”

”Finns övergripande värderingar som skulle vara gemensamma för oss alla? Nej!”

”Durklang”

”Massmedier, litteratur, traditioner, livsstil, sociala mönster”

”Tolerans, landsbygdsvänlighet och folklig kultur”

Utmaningar för det svenska i Finland

Politiska utmaningar

Det sista hindret mot ett stärkt EU försvann då den tjeckiska presidenten Vaclav Klaus undertecknade Lissabonfördraget den 3 november 2009. Efter det kunde fördraget träda i kraft och EU fick sin första president och utrikesminister. I och med Lissabonfördraget anslöt sig EU till europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Det blir också möjligt för ett enskilt land att lämna EU. Däremot minskar ländernas vetorätt, bland annat på rätts- och migrationsområdet.

” *Då nationernas gränser suddas ut får säkert minoriteterna en större betydelse. Detta är en het fråga och EU tar ju inte direkt ställning till detta, men jag tror att vi är på väg i denna riktning.* (Citat ur enkätsvar)

Om Europa håller på att omstruktureras har också den nordiska diskussionen fått nya ingredienser. Den rikssvenska samhällsbattören Gunnar Wetterberg förde fram förslaget om en nordisk förbundsstat. Tillsammans skulle de nordiska länderna med sina drygt 25 miljoner invånare bli världens tionde största ekonomi. En viktig fråga som skulle betjänas av en nordisk union är energiförsörjningen. Även om förslaget genast avvisades som orealistiskt, fäste det uppmärksamhet vid den nordiska dimensionen inom EU.

” *Det som verkar väcka uppmärksamhet inom EU just nu är att minoriteter ofta representerar framgångsrika och innovativa regioner inom Europa. Detta kan också vara något som vi finlandssvenskar kunde dra nytta av.*

Dagens Industri ägnade uppmärksamhet åt undertecknandet av fredsavtalet den 17 september 1809 som innebar att Finland efter 600 år avskiljdes från det svenska riket. Sedan dess har Sverige fått uppleva en 200-årig fredsperiod med mycket gynnsam ekonomisk utveckling, medan Finland har haft en snårigare väg. I början av 1950-talet var Finlands levnadsstandard bara hälften så hög som Sveriges, och landet knäade under krigsskadeståndet till Sovjet.

Dagens Industri, 19.9.2009:

Ännu långt efter andra världskriget hade Sverige och Finland ett ganska litet ekonomiskt utbud. Länder och företag tycks ha sett sig mer som konkurrenter inom skogsindustri än som handelspartner. Men fram på 1960-talet, i arbetskraftsbristens tid, blev det svenskt näringsliv som tog för sig av de finländska resurserna.

Sedan stod Finland som Europas näst mest växtkraftiga ekonomi under 1990-talet, efter Irland, i Världsbankens statistik... Lagom till 200-årsjubileet är styrkeförhållandena därför utjämnade. Inte så få bedömare tror till och med att det forsknings- och utbildningsorienterade Finland har en god chans att passera Sverige i levnadsstandard det närmaste decenniet.

Det finns ett växande intresse att få Norden att fungera som en dynamisk tillväxtregion. Exempelvis har minister Jan Vapaavuori konstaterat att det nu krävs en mer likartad nordisk lagstiftning för att förenkla vardagen för enskilda och företag som är verksamma över landsgränserna.

” Den naturliga kopplingen till Sverige måste stärkas. Den just publicerade kritiken mot vår innovationspolitik kan eventuellt bli ett medel att stärka relationerna mellan Finland och Sverige. Vi som finlandssvenskar måste här visa vägen. Inom Europa är både Finland och Sverige marginalaktörer, och därför är det i Finlands intresse att vi kan utnyttja vår naturliga koppling till Sverige. Vi bör kraftigare lyfta in Sverige och det svenska i det finländska sammanhanget, och samtidigt få det svenska i Finland tydligare framfört i Sverige. – En målsättning borde vara att kunna få den svenska televisionen gratis här i Finland.

Ett större engagemang i dessa frågor har kunnat ses under hösten 2009. Det finns t.ex. överstatliga aktiviteter inom Östersjöregionen som drivs av Sverige för att stärka Sveriges och Finlands möjligheter till finansiering för regionala utvecklingsprojekt från EU. Vinnova, Sveriges motsvarighet till teknologiska utvecklingscentralen Tekes, har aktivt strävat efter att få finländskt stöd för dessa planer. Ett exempel är det så kallade Toppforskningsinitiativet som är den största gemensamma nordiska forsknings- och innovationssatsningen någonsin. Initiativet fokuserar på klimat, energi och miljö.

Nationellt har finlandssvenskarna under 2009 varit mycket upptagna av diskussionen om statens regionala förvaltning, och speciellt Karlebyns öde i den här frågan.

Ett annat spørsmål som berört Finland och finlandssvenskarna under den senaste tiden är invandrarfrågan. Migrations- och Europaminister Astrid Thors har fått ta sig an den medialt otacksamma uppgiften att sköta Finlands åtaganden beträffande invandrare i en tid då kommunernas ekonomi är ansträngd och de arbetslösa upplever att deras ekonomiska situation försämras när budgetmedel används för invandrare. Men eftersom Finlands trovärdighet är

viktig både inom flyktingpolitiken och med tanke på vårt framtida arbetskraftsbehov måste landet satsa på framgångsrik integrering av invandrare. Att tiggare och musikanter från EU-landet Rumänien, som syns på gatorna i större städer, verkar vara offer för en traffickingliga som ägnat sig åt organiserad människohandel, och att China-Center i Kouvola misstänkts för delaktighet när kineser olagligt tagit sig till Schengenområdet, gör inte uppgiften lättare.

” En viktig trend är den demografiska utveckling som Europa står inför. EU:s födelsetal minskar, och vi blir allt mer beroende av invandrare som representerar andra kulturer och religioner. Kommer dessa grupperingar att assimileras, eller kommer de att kräva allt större inflytande? Kommer detta att leda till nya spänningar och ökad samhällslig instabilitet?

Samtidigt som födslootalen minskar i Europa gör de det också utanför Europa. Så har t.ex. födsloatalet i Iran sjunkit från 7 år 1984 till 1,7 år 2009, eller lägre än i Finland – och klart under 2,1 som är den siffra som krävs för att befolkningen inte skall minska. Kinas födslootal är 1,79, Rysslands 1,41 och Japans 1,21. Prognosen är att världsbefolkningen når sin höjdpunkt ungefär år 2050 och då kommer det att finnas drygt 9 miljarder innevånare på vår planet jämfört med ca 6,8 miljarder idag.

Samtidigt som befolkningstillväxten avtar pågår en omfattande förskjutning av boendet till Helsingfors metropolområde och till några få livskraftiga större stadsregioner. De stora stadsregionernas betydelse accentueras allt mer eftersom en betydande del av den ekonomiska tillväxten baserar sig på konkurrenskraften i de stora stadsregionerna och deras centralorter.

De förvaltningsreformer som genomförs på det kommunala planet betyder att svenska som förvaltningspråk riskerar allt bli allt sällsyntare när områden sammanslås. I denna diskussion har

det bland annat föreslagits att man skulle skapa en speciallag för kustområdet i Österbotten som skulle trygga svenskans ställning i samband med reformerna. Ett annat förslag är att stifta en lag (som gäller både finskan och svenskan) som skulle stadga att en kommun som införlivas i en storkommun bevarar sin tidigare språkliga karaktär.

” *En klar trend kommer nog att bli att en allt större del av den service som erbjuds inom den offentliga sektorn är producerad av den tredje sektorn eller privata företag som huvudsakligen är internationella aktörer. Vi ser redan nu att det svenskägda Attendo, ett av de ledande företagen inom vårdsektorn i Norden, har blivit en stor aktör här i Finland i och med att man köpte MedOne.*

Ekonomiska utmaningar

Finanskrisen ledde till en massiv global insats för att förhindra en recession. Stimulanspaketet skapades och krisföretag togs över av statsmakten både i USA och i Europa. Som en följd steg börskurserna kraftigt under våren 2009, och priset på olja och övriga råvaror började också gå upp. Men samtidigt tilltog arbetslösheten och de ledande industriella exportörerna i Finland lämnade dystra prognoser om framtiden när den internationella efterfrågan avtog. Slutresultatet blev ett ras i exporten för vårt lands del år 2009.

Den ekonomiska krisen har medfört stor osäkerhet bland experterna. Så varnar t.ex. professor Nouriel Roubini för att den billiga dollarn kombinerat med överlikviditet kan skapa spekulation i råvaror. Detta kan vara början till en ny finansbubbla. Råvarupriernas uppgång under hösten 2009 byggde inte på en förstärkning av realekonomin. Därför är nu ekonomiska experter oeniga om hur

lång tid man bör hålla stimulanspolitiken vid liv. Om stimulansen fortsätter för länge är risken stor för en ny spekulationsvåg som leder till inflation och ekonomisk osäkerhet. Om man däremot drar åt svångremmen för tidigt finns risken att misstagen från 1930-talet upprepas. Då trodde beslutsfattarna för tidigt att faran var över. Sedan visade det sig att så inte var fallet och slutresultatet blev en djup och långvarig recession.

Medan USA och Europa får finna sig i att deras nationalekonomier krymper år 2009 har både Kina och Indien lyckats upprätthålla en kraftig tillväxt. Kina meddelade då finanskrisen startade att man 2009 behåller tillväxten på 8 %. De flesta västerländska sakkännare uppfattade detta som orealistisk propaganda, men utvecklingen visade att kineserna fick rätt. Indien i sin tur uppnådde en tillväxt på ca 6 %. Dessa två ekonomier har under finanskrisen utkristalliserat sig som motorerna i världsekonomin och förväntas hålla den positionen ett bra tag.

För Finland har det ekonomiska läget mycket snabbt förändrats. Den exporttunga industrin har lidit svårt av krisen och stora företagen har dessutom utnyttjat situationen för att göra strukturförändringar som inte varit möjliga under högkonjunkturen. De finländska företagens resultatrapporter för tredje kvartalet 2009 överraskade marknaden positivt, vilket vittnade om en god krisanteringsförmåga inom affärlivet. Men priset för detta har varit en alarmerande hög arbetslöshet samt en drastiskt höjd skuldsättning inom den offentliga sektorn.

Finlands innovationspolitik utvärderades av en internationell expertgrupp under hösten 2009. Utvärderingen var högst kritisk. Helsingin Sanomat konstaterade efteråt att Finland är inavlat, byråkratiskt och likriktat. Konklusionen är att det finländska innovationssystemet måste omstruktureras radikalt. Nationen har felaktigt invaggat sig i tron att Nokias framgång var ett tecken på genuin finländsk innovationsförmåga. Med facit i hand kan konstateras

att övertron på Nokia gjort att Finland förlorat ett antal år i omställningen till de nya globala innovationsmönster som nu driver utvecklingen framåt.

Då innovationsutvecklingen bedöms ur ett finlandssvenskt perspektiv går det att på ett antal strategiska områden hitta framgångsrika finlandssvenskar som bidragit till verkliga innovationer.

” *Globaliseringen har varit positiv för finlandssvenskarna som individer. Vår läggning har gjort att vi varit snabba att se förändringarna, och också utnyttja dessa till vår fördel. Det är ingen slump att Linus Torvalds och Márten Mickos är portalfigurer inom den nya teknologin via Linux och MySQL.*

En annan anmärkningsvärd utveckling har varit Vasaområdets förändring från en stad med verkstadsstämpel till det ledande energiklustret i Finland. Så växer till exempel The Switch, vindkraftsteknologibolaget med hemort i Vasa, snabbt. Det är ett företag som är aktivt internationellt. Den positiva utvecklingen inom energisektorn har delvis kompenserat de mindre ljusa utsikterna inom de mera traditionella lantbruksnäringarna i Österbotten.

” *Beträffande landsbygdsnäringarna kommer en betydande strukturuomvandling att ske i Österbotten. Pälsdjursnäringen står inför stora utmaningar. Många företagare är nära pensionsåldern, och barnen är inte beredda att fortsätta. Det är generellt inte lätt att hitta nya entreprenörer inom de traditionella landsbygdsnäringarna. Nuvarande lågkonjunktur kommer också att se antalet avslutade företag stiga. Temporärt blir den genomsnittliga storleken på enheterna större, men i det längre perspektivet kommer dessa näringar att ha det tufft. Småskaligheten betyder högre kostnader och samtidigt har man också logistiska utmaningar.*

Då man blickar framåt och försöker sja om hur det ekonomiska systemet kommer att utvecklas är det intressant att reflektera över den undersökning som engelska BBC lät göra till minnet av Berlinmurens fall för tjugo år sedan. BBC lät fråga människor i 27 länder hur de såg på kapitalismen som grund för ekonomin. Av dem som svarade ansåg endast 11 % att kapitalismen fungerar bra. 23 % ansåg att kapitalismen har misslyckats totalt. De flesta var inställda på att det behövs mer reglering och att det kapitalistiska systemet kräver reformer. Majoriteten i 22 av de 27 länderna ansåg att statsmakten bör se till att välståndet fördelas jämnare.

Men att stater aktiverar sig i företagsverksamhet är inte problemfritt. Krisen i finans- och bilbranschen ledde till att allt flera regeringar världen över plötsligt blev huvudägare i storföretag som tidigare varit ledande börsbolag. Risken är nu stor att protektionistiska drag smyger sig in i de politiska besluten eftersom dessa företag har blivit mycket synliga spelbrickor i det politiska spelet.

Nervositeten bland de politiska beslutsfattarna är påtaglig. Budgetunderskotten har exploderat överallt och utsikterna för 2010 är inte särskilt ljusa. Finland har i europeisk jämförelse klarat sig relativt bra, men också Finland har ett budgetunderskott på ca 5 % av bnp. Skuldsättningsgraden på ca 78 % i euroländerna väntades i november 2009 öka till 88 % år 2011. Motsvarande siffror för Finland är 41 % och 53 %. Så även om vi går mot ökad skuldsättning är läget dock betydligt ljusare hos oss än för de flesta andra europeiska stater.

I Bryssel är oron stor över de ökande budgetunderskotten och medlemsländerna avkrävs konkreta planer på en framtida balansering av den offentliga ekonomin. EU-kommissionens kalkyler antyder att EU:s budgetunderskott kan uppgå till 100 % av bruttonationalprodukten år 2014 ifall åtstramande åtgärder inte genomförs.

Sociala utmaningar

Finanskrisen har också skapat en social kris. Fabriker har stängts, människor har permitterats eller sagts upp och företag har gått i konkurs. I Brahestad begick tre anställda på Rautaruukki självmord inom en månad. Personalen började fråga hur mycket näringslivet får offra på effektivitetens altare. Det gjordes jämförelser med France Telecom som drabbades av en våg av självmord inom koncernen som en följd av hårda saneringsåtgärder. Även om det är omöjligt att klart påvisa att självmorden i Brahestad berodde på förändringarna i schemat för skiftesarbetet har fallet ändå fått betydande uppmärksamhet. Man ifrågasätter på allvar om företags-ekonomiska intressen kan prioriteras framom allt annat. Också andra fabriksorter, som Vasa och Jakobstad, har påverkats av finanskrisen. Uppsägningarna i Vasatrakten har något mildrats av det positivare läget inom energisektorn, medan Jakobstad drabbats hårt med en arbetslöshet på 11 % under hösten 2009. Balansgången är svår mellan kostnadseffektivitet i produktionen och motivation på arbetsplatsen.

Dessa frågeställningar är relevanta också för kyrkan. Nyvalde biskopen Björn Vikström har låtit förstå att kyrkan inte är trovärdig om den inte i praktiken visar att den står för andra värderingar än de som leder till en konsumtion som förstör både människor och natur. I ett inlägg i Kyrkpressen anfördes att frågan om Borgå stifts framtid inte endast berör stiftet och dess församlingar, utan den berör i högsta grad Svenskfinland som helhet och den finlandssvenska identiteten.

Koncernchefen för Volvo, Leif Johansson, hävdar att en majoritet av svenska företagsledare inte idag tar ansvar för en avgörande framtidsfråga – de anställda. Budskapet är att företag som satsar på personalen är mer attraktiva att göra affärer med och därför mer konkurrenskraftiga.

Den enskilda människans och samhällets värderingar har förändrats under en rätt kort tid. Då vi ser på den sociala sektorn hänvisar beslutsfattarna gärna till stigande kostnader och brist på resurser då det är svårt att tillgodose kraven inom bl.a. social- och hälsovården. För att kunna trygga kvaliteten på tjänsterna fordras tillräckliga resurser, d.v.s. både pengar och en kompetent personal. Ekonomiska realiteter och den pågående rätt dramatiska förändringen i ålderstrukturen tvingar fram en jakt på nya modeller som kan avvika rätt mycket från det vi blivit vana vid i välfärdssamhället. Utöver nya krav på ekonomi och effektivitet behövs också en förändring i attityder och värderingar. Det är möjligt att samhället i framtiden endast kan tillgodose en del av behovet av vård och omsorg, något som kan få avsevärda konsekvenser för den enskilda individen.

Redan nu görs mycket både inom stat och kommun för att hitta nya fungerande modeller för samarbete mellan den offentliga sektorn, den tredje sektorn och den privata sektorn. Utöver detta görs mycket inom utbildningen inom vårdsektorn för att göra den mer attraktiv och för att trygga tillgången på yrkeskunnig personal också i fortsättningen. Ett bra exempel på ett nytänkande på svenskt håll är webbkursen i svenska för rysk vårdpersonal i St Petersburg och Moskva. Kursen riktar sig till personer som överväger att söka jobb i Finland.

Det finns de som anser att servicen på svenska försämrats i och med en utökad konkurrensutsättning och användning av privata aktörer t.ex. inom vården. I vissa fall har så tyvärr varit fallet, men det avgörande är att inkludera berättigade krav på tryggad svensk service redan i upphandlingskriterierna. Kriterierna formuleras i allmänhet av tjänstemännen, vilket innebär att tjänstemännens medvetenhet och omsorg om det finlandssvenska måste förbättras.

” Nu då allt fler funktioner privatiseras så uppstår ett hot i och med att privata företag inte har några skyldigheter att erbjuda svenskspråkig service. Därför behövs en svenskspråkig vårdstrategi för social- och hälsovården.

Ett samarbete mellan det offentliga och det privata kan också hitta helt nya former. Exempel på detta är olika lösningsmodeller för finansieringen av stora investeringar för välfärden. Idag finns i Esbo centrum ett finskt gymnasium, Kuninkaantien lukio, som tillsammans med simhallen och andra offentliga byggnader under samma tak har byggts och finansierats av helt privata bolag. Man planerar också att finansiera det nya sjukhuset i Bolarskog enligt motsvarande modell, vilket visar att det offentliga kan utnyttja andra finansiella redskap än den egna skattebaserade budgeten. Exemplet med Folkhälsans seniorbostäder som i Hagalund i Esbo byggs under samma tak som Vindängens skola och daghem och som får sin kulturella dimension av bl.a. svenska kulturplanerare och Musikinstitutet Kungsvägen, visar att man särskilt på svenska kan samla resurser för att skapa svenska rum för olika generationer.

” För att garantera att finlandssvenska tjänster och svenskspråkig service förblir konkurrenskraftig i framtiden så finns det två sätt; vi måste slåss intelligent och vi måste ta ansvar.

Urbaniseringen i kombinationen med en allt större användning av datorer och internet för olika dagliga aktiviteter har också påverkat våra dagliga beteendemönster. Detta syns både hos unga och äldre. För de äldre är det en utmaning att hela tiden tvingas anpassa sig till förändringar i sättet att sköta rutingörsmål, medan de unga spenderar allt mer tid framför digitala medier, television, spelkonsoler och datorer.

” Viktigt för finlandssvenskheten är sammanhållning, tolerans, framåtanda och att det finns möjligheter för finlandssvenskar i alla åldrar att ta del av gemensamma ”svenska rum” och då menar jag naturliga sådana som finns i skolor, studielivet, föreningar etc. Möjligheten att gå i skola och studera på svenska är också väldigt viktig, samt att ha bra möjligheter att skapa en svensk gemenskap också där man måste studera på finska.

En intressant företeelse är att samtidigt som det virtuella får allt större inflytande så håller ungdomar gärna på med konst och kultur. Det här framkommer ur Ungdomsbarometern som utges av Statens delegation för ungdomsändamålen och Ungdomsforskningsnätverket. Genom en enkät samlade man in information om aktiviteter inom konst och kultur samt inställningen till dessa hos finländska ungdomar i åldern 15-29 år.

Två av tre ungdomar har åtminstone en kreativ hobby. Till de vanligaste hör handarbete, musicerande, fotografering, teckning och annan bildkonst. Att spela ett musikinstrument är den vanligaste av de aktiviteter som ingick i enkäten.

Orsakerna till att ungdomar sysslar med konst eller kultur är glädjeupplevelser och känslan av att lyckas. Viktiga orsaker är också önskan att skapa nytt, inhämta kunskap och lära sig nya färdigheter. Samhörighet – att göra något tillsammans, få nya vänner och träffa kompisarna – är också en mycket viktig motiverande faktor för omkring hälften av de ungdomar som sysslar med konst eller kultur. Att få offentlighet är däremot en viktig orsak för endast ca var tionde ungdom.

De unga verkar sätta mindre värde på arbete, men fortfarande uppger fler än två av tre att de hellre skulle ta emot till och med ett tillfälligt arbete än leva på arbetslöshetsunderstöd om nettoin-

komsten är lika stor. Ungdomarna är mer oroade över hur de skall hitta jobb i framtiden än över hur de kommer att orka i arbetet. Samtidigt finns det dock en allt större grad av depression och uppgivenhet också bland de unga. Världshälsoorganisationen WHO förutspår att depression kommer att vara världens näst största hälsoproblem år 2020.

” *Man ska inte försöka flirta med ”den yngre generationen” – ett ovanifrånperspektiv leder ingen vart. Låt i stället den yngre generationen jobba själv. När de vill skapa nåt – ge dem resurser. Men idéerna ska komma från dem, inte från gamlarna som vill ”skapa ett forum för den yngre generationen”.*

Teknologiska utmaningar

Finland genomför två stora reformer som under de kommande åren radikalt förändrar betingelserna för innovationer och för utvecklingen av ny teknologi. Den första är införandet av strategiska kompetenscenter och det andra är grundandet av Aalto-universitetet.

Strategiska center för vetenskap, teknologi och innovation (förkortningen SHOK på finska) är benämningen på de kluster av spetskompetens som Finland håller på att grunda. Meningen är att erbjuda en ny form för samverkan mellan universitet, forskningsinstitut och företag. Tanken bakom dessa strategiska center är att fokusera de splittrade resurserna inom forskning, utveckling och innovation så att man i Finland bättre kan uppnå den kritiska massan och generera mervärde. Sex center kommer att grundas.

Orsaken till grundandet av dessa center är behovet att tydliggöra inriktningen för grundforskning, tillämpad forskning och utveckling. Med hjälp av denna nya styrform för innovationsverk-

samheten försöker respektive SHOK-organisation förutse var den vill vara om 5–10 år, och sedan skisseras planerna i samråd med forskare och forskargrupper.

För Finland är det viktigt att höja nivån på den akademiska forskningen. De senaste åren har inte genererat önskade framgångar inom innovationsverksamheten, och man är bekymrad över utvecklingen inom Tekes och Finlands Akademi.

En utvärdering av vetenskapens tillstånd och nivå, som publicerades i november 2009, jämför det finländska forskningssystemet med motsvarande i andra utvecklade vetenskapsländer. Rapporten fäster uppmärksamhet vid att antalet referenser till finländsk forskning har sjunkit. Referenserna betraktas som en mätare på vetenskapens kvalitet och genomslag. Mätt med den mätaren ligger den vetenskapliga forskningen i Finland på genomsnittlig OECD-nivå och representerar den klart svagaste nivån i Norden. Enligt rapporten är en orsak att finländska forskares utlandsbesök och forskning utomlands blivit ovanligare och de vetenskapliga artiklarna har blivit färre.

Aalto-universitetet är ett sätt att försöka råda bot på den negativa utvecklingen inom forskningen. Av statsfinansieringen för universitetsutveckling för 2010 går merparten av statens budgetpengar till Aalto. Genom att slå samman tre universitet, Tekniska Högskolan, Helsingfors Handelshögskola och Konstindustriella högskolan vill man skapa en internationellt konkurrenskraftig högskoleenhet i Finland – en högskola som är internationellt inriktad. Som ett konkret resultat kan nämnas att det Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) i december meddelade att det placerar en av sina nygrundade forskningsenheter för informations- och kommunikationsteknik i Aalto-högskolans utrymmen i Otnäs. Liknande ICT-laboratorier, som de kallas, grundas i Berlin, Eindhoven, Paris och Stockholm. De ska bilda ett europeiskt innovationsnätverk omfattande både universitet och företag med syfte

att ”söka nya lösningar för framtidens informations- och kommunikationssamhälle”.

” *Nog är svenskan ett levande språk också i framtiden - fast den relativa andelen minskar så bibehålls ju den absoluta andelen. Jag är inte alls orolig för detta. Det finns trots allt en stark livskraft och vitalitet på många områden, nya talanger ss. Magnus Lindberg och Kristian Smeds. Jag vill poängtera forskningen, den är mycket viktig och det måste finnas svenskspråkiga också inom forskningen i framtiden.*

Att staten aktivt engagerar sig i teknologiutvecklingen ligger i tiden, både hos oss och på andra håll i världen. Innovationsverksamheten är ofta så omfattande att enskilda företag eller universitet inte längre har tillräckliga resurser för att nå framgång. I stället behövs gränsöverskridande partnerskap.

Ett område som står inför stora omställningar just nu är mediebranschen. Prenumerationsintäkterna minskar, tidningsreklam ersätts av Internetreklam och informationen genereras allt mera via frivilliga som använder bloggar och wikis för att göra sin röst hörd. Det är på sätt och vis paradoxalt att det sociala umgänget förefaller att bli alltmer virtuellt. Fenomen som Facebook, LinkedIn och YouTube är exempel på hur internetplattformar ger förutsättningar för människor att kommunicera med varandra över nätet. Samtidigt kan både unga och äldre lätt bli för upptagna av dessa medier.

Internet som socialt medium har också andra biverkningar. Eftersom vi i princip är uppkopplade 24 timmar i dygnet blir vårt liv allt mera en sammanblandning av jobb, fritid, studier, umgänge etc. Vissa företag har förbjudit de anställda att använda t.ex. Facebook under arbetstid. Det är inte bara en fråga om arbetstid utan också om lojalitet mot arbetsgivaren då arbetstagare lätt lockas att gå ut

med konfidentiell information över Facebook. Inom andra branscher betraktas det som viktigt att de anställda aktivt syns på dessa nya virtuella platser.

Inom den finlandssvenska sfären fördes under hösten 2009 en diskussion om förhållandet mellan medier och politik. Ole Norrback använde den mycket omfattande mediebevakningen av statsministerns brädhög, som kanske inte ens fanns, till att belysa risken med att medierna blir för självupptagna och att kvaliteten på nyhetsbevakningen sjunker. Han konstaterade också att allt fler mediekonsumenter söker sig till nätet för att få information och att tidningspressen har svårt att positionera sig i denna nya konkurrenssituation.

Utmaningarna har också drabbat Yle där sparplaner eventuellt hotar FST5 som självständig kanal. Man har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att se över strategier för hur Yles allmännyttiga uppdrag och det svenska utbudet kan tryggas. Från och med 2012 måste Yle spara drygt 30 miljoner euro. Det kan i praktiken leda till att FST5 och Yle Teema slås ihop.

” *Jag hoppas på fondpengar och understöd. Det är väldigt viktigt att vi har en fungerande press, radio och TV. Det är ju denna infrastruktur som upprätthåller vår kultur. Men vi är så få att det nog är kärvt att hålla det flytande. Idag har vi ju en finlandssvensk TV kanal FST och det hade vi inte för tio år sedan. Det gnälls att den finlandssvenska biten är dyr, men det behövs en positiv diskriminering då man tänker på minoriteter. Vi måste också själv vara aktiva och visa vår livskraft och det går inte av sig själv. Det är därför viktigt med understöd till mindre tidningar, kultur, idrott ...*

Teknologiutvecklingen påverkas också av förändrade preferenser hos konsumenterna. Så har man nu förstätt att bilindustrins kris

hade två orsaker. Den ena var finansiell. Eftersom finansieringsmöjligheterna försämrades minskade bilköpen. Men det fanns också en annan orsak: konsumenterna hade börjat se bilarna som ett allvarligt hot mot miljön och ville bidra till att sänka koldioxidutsläppen genom att köpa miljövänligare bilar. Då konsumenterna värdesätter miljön, åtminstone vid bilinköp, sker en frenetisk utveckling av nästa generations mera miljövänliga bilar.

Elbilen blev under 2009 modeflugan inom bilbranschen. Hösten 2009 presenterade nästan alla ledande biltillverkare sitt koncept för en elbil. Vad som här är överraskande är att den teknologi som krävs för elbilar verkar vara långt utvecklad i Kina. Också beträffande batterier för eldrivna bilar är det Asien som är teknologiskt ledande, med de mest framstående företagen i Korea, Japan och Kina. I denna kapprustning har olika länders regeringar aktiverat sig. I USA finns ett låneprogram på 25 miljarder dollar för investeringar i alternativa billösningar. Franska staten har kommit överens med Renault om att gemensamt utveckla ny batteriteknologi. Den franske industriministern Christian Estrosi motiverade denna satsning med att den offentliga sektorn har ansvar för att backa upp de teknologiska och industriella förändringar som är kopplade till utvecklingen av elbilar som i sin tur blir en av drivkrafterna till framtida industriell tillväxt.

Ur ett finlandssvenskt perspektiv kan man med tillfredsställelse se att den finländska teknologiutvecklingen betonar det internationella. De styrkor som finlandssvenskarna har med språkkunskaper och förmågan att agera internationellt är nu viktigare än förut. Den som har det svenska språket som personlig tillgång får en klar fördel. Hur detta faktum skall användas för att öka förståelsen för nyttan av det svenska språket är en stor utmaning. Det första av de fyra scenarierna i denna rapport, Scenario A, utgår uttryckligen från de förändringar den tekniska utvecklingen kan innebära för Finland som nation och för finlandssvenskarna.

Miljöutmaningar

Parallellt med diskussionen om hur fritt marknadsekonomin skall få "härja" har ekonomiska experter börjat spekulera om en framtid utan tillväxt. I en debattartikel refererar emeritusprofessor U.B. Lindström till rapporten *Välfärd utan tillväxt?* skriven av Tim Jackson för Kommissionen för hållbar utveckling i Storbritannien och ställer frågan om vi bör börja vänja oss vid tanken på en ekonomi som inte längre växer. Han konstaterar att klimatförändringen, energisäkerheten, den minskade biologiska mångfalden och den globala ojämlikheten är sådana problem som inte kan delegeras till följande generationer.

Utan mycket drastiska förändringar av det nuvarande ekonomiska systemet kan vi inte enligt Jackson åstadkomma de stora reduktioner av material och energianvändning som behövs. Därför är de sociala och psykologiska dimensionerna minst lika viktiga som de ekonomiska. En förutsättning för en genomgripande förändring är att arbetslösheten kan hållas på en låg nivå. Arbetet måste därför delas jämnare och balansen mellan arbete och fritid förbättras. För att så skall kunna ske måste staten ta en nyckelroll vad gäller den ekonomiska stabiliteten. Staten måste samtidigt värna om långsiktig ekologisk och social hållbarhet samt kortsiktig ekonomisk stabilitet, en balansgång som inte är lätt.

Det svåra uppdraget för delegaterna vid klimatkonferensen i Köpenhamn i december 2009 var att försöka enas om beslut som minskar klimatutsläppen, som lockar till miljövänliga investeringar och som fördelar den ekonomiska bördan rättvist. Resultatet blev magert. Världens beslutsfattare enades i princip om att stegringen av temperaturen bör stanna under 2 grader, men FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon konstaterade genast efter mötet att formuleringen och utfästelserna var alltför vaga. Tvåprocentsmålet kan inte uppnås utan att besluten mycket snart konkretiseras.

För att tvåprocentmålet skall uppnås borde industriländerna minska utsläppen med mellan 25 och 40 procent fram till år 2020 jämfört med nivån 1990 medan utvecklingsländerna borde nå en viss minskning. Hittills har endast EU förbundit sig till nedskärningar som ens närmar sig de nödvändiga. USA har meddelat om mindre nedskärningar medan Kina, som orsakar de största nationella koldioxidutsläppen, lovade minska "kolintensiteten" med 40-45 procent till 2020. Det betyder att utsläppen skall minska per producerad BNP-enhet, men eftersom Kinas BNP troligen fördubblas före år 2020 kommer Kinas sammanlagda utsläpp att öka, inte minska, under kommande år.

Även om Köpenhamnuppgörelsen blev rätt urvattnad innebär den stora principiella enigheten kring klimatproblematiken att världen gradvis slår in på en mer energisnål och miljövänlig väg. Detta kräver tid, kreativitet och ekonomiska löften. De närmaste årens klimatbeslut får stor betydelse både för mänsklighetens framtid och för enskilda länders konkurrensförutsättningar. I denna scenariorapport utgår scenarierna, särskilt Scenario B, från att miljö- och klimatfrågorna står i fokus under de närmaste decennierna.

Statsrådet gav den 15 oktober 2009 sin egen klimat- och energipolitiska framtidsredogörelse. Dess mål är ett välmående och utsläppsnålt samhälle där utsläppen inom ramen för det internationella samarbetet har minskats med minst 80 procent (jämfört med 1990 års nivå) före år 2050. Minskningen av utsläppen kräver på lång sikt en så gott som utsläppsfri energiekonomi och vägtrafik. Redogörelsen har tydligt influerats av gröna värderingar.

Det finns de som betvivlar att vindenergin kan stå för en tredjedel av Finlands elbehov. Det krävs 1 700 stycken tre megawatts vindmøllor för att producera samma el som kärnkraftverket Olkiluoto 3. Minimøllor igen har ännu sämre miljöeffektivitet. Bioenergin kan vara ett komplement, men förbränningen av trä har också

sina avigsidor, eftersom partikelutsläppen betyder avsevärda hälsorisker. Samtidigt pågår dock intensiv forskning runt s.k. svartlut, en metod att framställa förnybara drivmedel från skogen. Om svartlutförgasning kan integreras i massabruk ger metoden möjligheter att producera stora mängder förnybart drivmedel eller el från biomassa.

Efter att klimat- och energiredogörelsen offentliggjordes presenterade Arbets- och näringsministeriet en ny långtidsprognos över energikonsumtionen i Finland. Den visade att den ekonomiska krisen minskade elförbrukningen. Då den år 2007 uppgick till 90 terawattimmar (TWh) uppskattas den 2009 stanna vid 80 TWh. Prognosen är nu att Finland år 2020 klarar sig med 91 TWh och tio år senare med 100 TWh. Orsaken till den reviderade prognosen är bl.a. strukturomvandlingen inom skogsindustrin. Näringsminister Mauri Pekkarinen har konstaterat att Finland vill minska på kolkraften och bli ett grönare samhälle. Detta förutsätter att kärnkraften i viss mån byggs ut.

För de finlandssvenska regionerna är energi- och klimatfrågorna mycket viktiga. Som tidigare nämnts har Vasaregionen utvecklats som ett ledande energikluster och vindkraften kommer att byggas ut i kusttrakterna. På Åland går man in för att bli främst i världen på att försörja sig med vindkraft. Vindkraftsbolagen tror att vindkraften blir en lönande industri på Åland. I framtiden planeras export av vindkraft till Finland när elkabeln mellan Åland och fastlandet förnyats.

Vindparken på Båtskär har sex vindmøllor och är den nyaste i sitt slag på Åland, och fler är på kommande. I dag produceras 23 procent av det åländska energibehovet med vindkraft och som bäst har man två större vindkraftsprojekt i sikte. Om de nya projekten ros i land kommer Åland att få hela 70 procent av sin energi från vindkraft.

En avgörande faktor är den inmatningstariff - subventionering av vindkraft - som Finlands regering planerar att införa för att påskynda utbyggandet av vindkraften i Finland. Inmatningstariffen för vindkraft kommer troligen att tas i bruk våren 2010.

Men alla finlandssvenskar är inte lika entusiastiska angående vindkraften. I Korsholm har det under hösten 2009 förts en livlig debatt om en eventuell framtida vindkraftspark på Replotlandet. Planerna är att högst 45 möllor skulle kunna placeras på ett område som uppgår till 1 813 hektar. Vasabladet kunde i slutet av oktober berätta att en bro över Kvarken med vindmöllor skulle skapa över en miljard i intäkter per år. Artikeln följdes följande dag av en debatt: summan var tio gånger för stor. Kvarkenbron blev därefter på ledarplats i Vasabladet karaktäriserad som en virtuell tankelek. Men samtidigt underströks utmaningen att snabbt ena Vasaregionen runt en gemensam vindkraftspark för att stärka regionens trovärdighet som energikluster.

Finlandssvenskarnas egna identitetsutmaningar

En sammanställning av statistik om befolkning, sysselsättning och skilsmässor ledde till att Ilta-Sanomat kom till slutsatsen att Larsmo är Finlands lyckligaste kommun. Tillfrågad om det här stämmer svarade kommundirektör Gun Kapténs att det så kan vara eftersom larsmoborna verkligen bryr sig om varandra och folk i kommunen känner sig trygga. Också det faktum att en stor del av kommuninvånarna är laestadianer betyder att det finns starka familjeband som bland annat gör det möjligt för många äldre att bo hemma längre, eftersom de har nära och kära runt sig.

En något annorlunda bedömning av finlandssvenskheten presenterade Claes Andersson i ett debattinlägg i juni 2009. Han frågade sig varför vi är så ängsliga. Och svarade själv att vi finlandssvenskar är vårt eget största hot, genom vår undfallenhet och vår

defaitistiska hållning till oss själva och vår framtid. Han föreslog att vi satsar ännu mer på kultur och konst som är ekologiskt hållbar. Det skulle skapa mera innehåll och kvalitet i tillvaron. Nya idéer uppkommer i fria och kritiska diskussioner, i konstnärens fantasi och försök att formulera och omsätta de nya insikterna.

Anderssons inlägg kommenterades av Pär Stenbäck som konstaterade att Andersson slår in öppna dörrar. Han ansåg att det samlade svenska kulturstödet väl kan hävda sig i jämförelse med till exempel det finskspråkiga, mycket tack vare fondernas stöd. Stenbäck ansåg också att finlandssvenskarna bör bli mera offensiva och aktivt påverka sin egen framtid genom nya initiativ och konkreta åtgärder.

” Finlandssvenskheten behöver en långsiktig strategi, och detta inom en nära framtid. Finlandssvenskarna är idag relativt konservativa aktörer i samhället eftersom de inte klarar av att komma med konstruktiva förslag, utan främst motsätter sig alla uppslag till förnyelser. Svenskfinland saknar även helhetssyn, och de lokala modeller man tytt sig till rämnar sakta men säkert. Det finns alltså behov av en gemensam strategi, dock utan att förbise lokal förankring.

” Alla inom Svenskfinland berörs av detta, men speciellt aktörerna inom vården. SFP står i en nyckelposition, och även t.ex. Magma är relevant. Någon institution borde ta tag i detta så ärendet kunde avancera från passiv diskussion och analys till konkreta strategier och handlingsprogram att förverkliga.

Under höstens gång blev diskussionen om det svenska språkets roll i Finland allt livligare. Det kom tunga inlägg från finskt håll av bland annat Martti Ahtisaari och Paavo Lipponen som aktivt tog ställning

för svenskan. Detta ledde till att Helsingin Sanomat den 25 oktober på ledarplats konstaterade att de svenskspråkigas växande oro för sina rättigheter är befogad. På webbtidningar fördes däremot en mycket negativare diskussion som visade att det på vissa håll råder en mycket avog inställning till svenskan.

Vad höstens diskussion lyfte fram var att det finns förståelse för det svenska språkets sak också bland en stor del finskspråkiga, samtidigt som en annan högljudd gruppering vill göra Finland till ett enspråkigt land. Mot den bakgrunden är det viktigt att de svenska anspråken framöver kan presenteras så att de upplevs som relevanta och berättigade av majoritetsbefolkningen. Annars kan försvaret av det svenska ses som översitteri och isolationism.

Om de svenskspråkigas krav inte upplevs som berättigade av majoriteten har svenskan i Finland ingen chans, var slutsatsen i en ledare i Huvudstadsbladet. Det råder också stor enighet om att det finlandssvenska samfundet måste vara mera öppet. Finlandssvenskarna måste vara beredda att ta emot dem som vill vara en del av det tvåspråkiga Finland.

” *Finlandssvenskarna ska hänga med i utvecklingen, men inte bara med egna satsningar inom folkgruppen utan genom satsningar som också engagerar det finska Finland. Utan profilering blir vi osynliga.*

I debatten har frågan ställts om man inom SFP är för blind för sin egen liberalism. Ett förslag som kastats fram är att partiet borde gå tillbaka till sina grunder och verkligen vara ett *svenskt* folkparti.

På svenska dagen 2009 gav partiledningen sin syn på hur en ljusare framtid ska skapas för det svenska språket i vårt land. Arbetet med att tidigarelägga undervisningen i svenska i finska skolor ska stödjas. Ju tidigare undervisningen i det andra språket börjar, desto naturligare blir relationen till det. Här har också språkbudet en

viktig roll. Det här gäller också åt motsatt håll, det vill säga i svenska trakter där barn och unga lär sig finska. Dessa tankar uppges också ha stöd hos undervisningsministern. En rundringning som Vasabladet hade gjort svenska dagen till ära bland landets ministrar bekräftade att man på ministernivå bedyrar att Finland också i framtiden bör ha två nationalspråk.

Det råder också stor enighet på finlandssvenskt håll om vikten av genuina svenskspråkiga rum i samband med skolgången. Den svenska skolan upplevs vara livsviktig såväl för språkutvecklingen som för rätten till en jämlik uppväxt. Barnen skall ha rätt inte bara till ett svenskt klassrum utan också till en svensk skolmiljö – ett eftis och en skolgård där man kan tala och bli förstörd på svenska.

En intressant undersökning av Camilla Kovero och Monica Londen på Helsingfors Universitet visar att barn i tvåspråkiga familjer med tilltagande språklig mognad går från tvåspråkighet till en ökad användning av svenska. Av tvåspråkiga gymnasieelever talade 84 % svenska med sina syskon, trots att 30 % talade finska med den ena av föräldrarna.

Diskussionen runt grundutbildningen i huvudstadsregionen illustrerar också utmaningarna för tvåspråkigheten. Kommunvalet 2008 innebar att de svenskspråkigas andel i stadsfullmäktige i Helsingfors minskade. Efter valet höjdes röster inom SFP som betonade att partiet måste bli bättre på att tilltala den synnerligen viktiga gruppen av urbana unga väljare. Två unga väljare kommenterade i en tidningsintervju efter valet att de inte är intresserade av ett parti som bara koncentrerar sig på språkfrågan. För unga urbana väljare med en tvåspråkig bakgrund är sakfrågorna ofta viktigare än språkfrågorna då de väljer sin kandidat.

Utbildningssektorn är en nyckelfråga om det svenska i huvudstadsregionen skall må bra. Det positiva här är att Arcada och Practicum blivit framgångshistorier. Utbildningarna är populära och det nya campuset på Arabiastranden växer sig större hela tiden.

Den svenska grundläggande yrkes- och yrkeshögskoleutbildningen är omtyckt också bland tvåspråkiga och helt finskspråkiga.

Tankesmedjan Magma har också bidragit till huvudstadsdiskussionen genom att publicera en rapport kallad *Svenskans ställning i metropolen*. Den jämför olika alternativa kommunsammanslagningar i huvudstadsregionen. I dessa jämförelser kommer utredaren Marianne Mustajoki bl.a. till slutsatsen att tvåspråkigheten ökar regionens attraktionskraft. Därför måste det finnas utbildning på svenska för att fylla näringslivets behov. Det förutsätter en uttalad strategi både för den svenska yrkesutbildningen och universitetsutbildningen som kan säkerställa tvåspråkigheten i huvudstadsregionen. De finskspråkiga studerandenas språkliga färdigheter kan förbättras i en svensk yrkesutbildningsmiljö, och för det behövs tilläggsstudieplatser vika enbart för dessa.

Folktinget driver aktivt svenska frågor. I februari träffade representanter för Folktinget president Tarja Halonen för ett möte som utmynnade i enighet om att det behövs ett utvecklingsprogram för det tvåspråkiga Finland. Arbetet med detta program pågår, och teman som diskuterats är behovet av en språkombudsman, en författningsdomstol och en minister med ansvar för båda nationalspråken och deras framtid.

” Att människor börjar våga använda svenska i samhället igen skulle leda till ett öppnare språkklimat och ett större intresse för att lära sig svenska. Lyft fram vad man tjänar på att prata svenska, marknadsför vår kultur! Ingen är intresserad av en gnällpelle, man vill höra positiva nyheter. Att få resten att förstå att finlandssvenskheten inte är en barlast utan en möjlighet.

Vad betyder finlandssvenskhet för dig?

plock bland 300 enkätsvar

**”Bestående skapelser
av svenskar i Finland
- Edelfelt, Schjerf-
beck, Runeberg,
Sibelius”**

”Jag skulle gärna säga
frisinne, men det
stämmer knappast”

”Språket”

”Att få vara fullvärdig
finländare på svenska”

”Finlandssvenskhet
är min referensram
som också öppnar
andra kulturer för mig”

**”Att finnas till i ett
ingenmansland där
man inte riktigt
känner sig hemma”**

”Vi bildar något eget,
mellan det svenska
Sverige och det finska
Finland”

**”När man träffar nå-
gon som talar svenska
känns det som om
man vore bekant”**

”Fördomar och rädsla
gällande majoriteten
finnarna”

**”Ankdammen, alla
känner alla”**

”Det som framträder
mest för mig personli-
gen är sång och musik”

**”Att jag kan vara
mig själv, prata
mitt modersmål”**

”Lojalitet, företag-
samhet, framåtanda,
konservativt”

**”Betyder rätt lite.
Personligen är jag en
världsmedborgare
och har aldrig ansett
mig mer svensk än
finsk än europeisk”**

”Familjeband och släk-
tingar är viktiga. Vi
vilas gott i oss själva!”

”Finlandssvenskhet
är öppenhet gentemot
andra människor som
tillhör andra grupper.
Förståelse för andra
minoriteter”

**”Kulturbygd: hur
man bygger hus och
håller trädgårdar”**

”En speciell gemen-
skap, innanförskap,
kan bara upplevas”

**”Finlandssvenskhet
betyder ingenting
för mig”**

”Vi tar hand om var-
andra, håller tätt ihop
och skapar värdefulla
kontaktnätverk”

**”Det enda vi har
gemensamt är att vi
kan tala svenska”**

”Att vara en kontakt
från Finland till Norden”

**”Det finns ett slags
värme och samhörig-
hetskänsla hos oss”**

Fyra scenarier för det svenska i Finland 2030

Som tidigare nämndes inbjöds ett trettiotal personer från olika regioner i Finland, med olika bakgrund och av olika ålder till tre scenariemöten för att skapa fyra framtidsscenarier. Scenariobyggandet ägde rum under hösten 2009 och deltagarna hade möjlighet att ta del av de arbetsdokument som uppgjorts som bakgrundsmaterial.

Under projektets gång var en av de uttalade målsättningarna att fästa uppmärksamhet vid hur yngre personer ser på framtiden. Därför anlätades fyra första årets studerande för att fungera som arbetande sekreterare för respektive scenariogrupp. Av praktiska skäl kom de från huvudstadsregionen. Dessa studerande utarbetade utgående från diskussionerna den första versionen till respektive scenariobeskrivning, som därefter ytterligare utvecklades av styrgruppen och scenariogruppen. Studerandena deltog också i de förberedande mötena och fick dessutom tillgång till bakgrundsmaterial som de gick igenom under projektets gång. På så sätt hade de möjlighet att aktivt delta i respektive scenariogrups diskussioner.

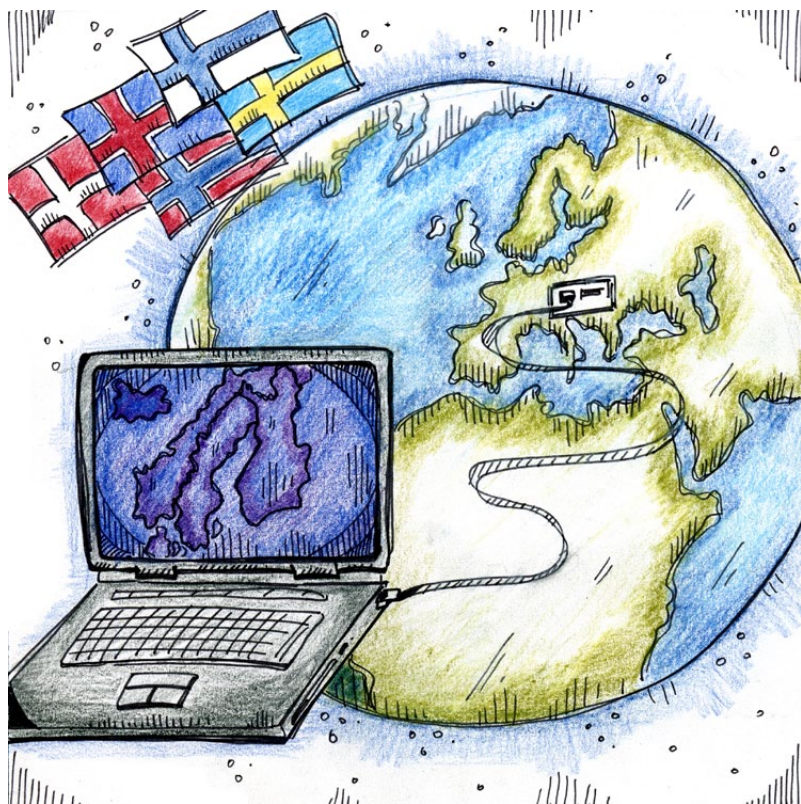
Scenariobeskrivningarna har byggts upp gradvis. Under det första mötet gjordes en första tolkning av de teman som växte fram ur det material som deltagarna prioriterade i sina diskussioner. Fyra sådana teman kunde identifieras gällande förändringar i omvärlden.

Det första fokuserade på den tekniska utveckling som omformar världen. Den andra infallsvinkeln gav klimat- och miljöfrågorna en dominerande ställning. Det tredje temat gällde utvecklingen mot ett mer mångkulturellt samhälle och dess inverkan på människors värderingar. Det fjärde temat utgick från en förlängning av den pågående finanskrisen – vad händer om det inte finns någon återvändo till den höga tillväxt som vi vant oss vid? Kan det gå så att det internationella samarbetet försvåras när alla länder försöker vaka över sina egna rättigheter?

De här temaområdena presenterades under det andra mötet, och scenariodeltagarna fick då välja vilket scenario de ville arbeta med. Deltagarna indelades enligt egna preferenser i fyra grupper under det avslutande heldagsseminariet. Respektive grupp byggde sedan upp sin egen scenariobeskrivning med de preliminära uppslag som utvecklats under tidigare möten.

I det följande presenteras de fyra scenariobeskrivningar som växte fram under processens gång. Varje beskrivning inleds med en uppräkningslista av de viktigaste förändringar som scenariogruppen dokumenterade. Därefter följer verbala ”framtidsskildringar” skrivna av ungdomarna. I dessa essäer beskriver de respektive scenario som en dag i tillvaron år 2030. Styrgruppen och Synocus har kompletterat berättelserna med citat från enkäter och intervjuer.

De fyra scenarierna är alternativa framtidsskildringar, mer eller mindre sannolika, som här i rapporten är ämnade att egga läsarens egen fantasi. En språkminoritet är beroende av faktorer och förändringar i omvärlden som inte alls eller bara delvis kan styras. Alternativa framtidsskildringar hjälper människor och grupper att hantera osäkerheten. De hjälper oss att utveckla våra egna överlevnads- och framgångsstrategier.

Scenario A: NAVIGATORN – teknologioptimismen sätter sina spår

Politiskt huvudtema:

Medborgarna är innovativa och aktiva. Man utnyttjar tekniska möjligheter och nya nätverk.

Ekonomisk utveckling:

Tillväxten är snabb och teknologidrivna. Finland och det övriga Norden går i bräschen för den tekniska utvecklingen. Det finns dock stora utmaningar inom teknologin gällande bl.a. energitillgången och miljökonsekvenserna.

Finlands geografiska orientering:

Både det lokala och det globala upplevs som viktigt. Finländaren reser mycket tack vare låga biljettpriser. Man orienterar sig via Sverige och Norden ut till världen. Nordens betydelse stärks genom liknande värderingar och bakgrund vad gäller t.ex. utbildning och välfärdssamhälle. Samarbetet ökar i hela Östersjöområdet. En regionalisering sker inom EU.

Offentlig service på svenska:

Grundtryggheten garanteras parallellt med den tekniska utvecklingen. Ny teknik utnyttjas bl.a. inom en svenskspråkig hälsoportal och inom kommunikation, med lokala medier på många olika språk.

Allmän inställning till svenska språket:

Svenskan är ett nationellt konkurrensmedel. Finlandssvenskarna bor och lever allt mer i de urbana miljöerna bland de finskspråkiga.

Svensk utbildning:

Undervisningen är dynamisk, effektiv och attraktiv. Tyngdpunkten förflyttas till problemlösning. Ny teknik integreras effektivt i undervisningen vilket ger fördjupade kontakter till utlandet. Detta stöder utbildningen på svenska. Skolornas antal minskar dock, men man inrättar "träffpunkter" via nätet.

Finlandssvensk utveckling -2030:

Det finlandssvenska förstärks både individuellt och institutionellt. Banden till Sverige stärks. De sociala nätverkens betydelse ökar och detta stöder också den finlandssvenska befolkningen och identiteten.

Utsikter för finlandssvenskheten 2030-:

Den finlandssvenska utvecklingen är fortsättningsvis positiv. Svenskfinland kan bli regionaliserat. Detta kan innebära en risk, men kan också betyda att starka svenskspråkiga fästen lever vidare som stöder andra regioner där det svenska är mer splittrat. Man är aktiv och har kontroll över utvecklingen.

Scenariots centrala budskap:

Teknologin skapar tillväxt och välstånd i samhället. Man ser möjligheterna med förändringarna som sker i världen. Det finns fler urbana miljöer med nya sociala strukturer.

Scenario A. En dag år 2030

Jag vaknar tidigt till den fullständiga frånvaron av ljud. Ett entonigt och klanglöst surr brukar i regel kunna uppfattas under morgontimmarna, men inte denna morgon.

Jag erinrar mig om min pojkvåns Andrews obeskrivligt begeistrade uppsyn då jag äntligen gav efter för teknikens slutgiltiga inträde i vårt hem. Jag accepterade att alla tekniska apparater skulle kopplas till ett internt nätverk som skulle styra de olika funktionerna i hemmet. Käre Herbert, vår gamla elbil, fick ett chip inplanterat som möjliggjorde att Andrew i förväg kunde bli informerad om när någon del var i behov av reparation. Chipet såg också till att uppladdningen av batterierna från elnätet skedde då realtidspriset var som lägst. Samtidigt var Andrew övertygad om att min misstro skulle förbytas till samma entusiasm han kände då jag med en fjärrkontroll i min mobiltelefon skulle kunna bemästra alla mina apparater via Internet. Sakta men säkert blir jag allt positivare inställd till det interna nätverket. Då det moderna vardagslivet präglats av den nya tekniken blev en reell verklighet, bemötte jag den med samma iver som min pojkvän gjorde. Detta var för sex år sedan.

Efter denna överraskande, lätt känslomässiga tillbakablick vaknar jag åter i verkligheten: den totala tystnaden som omger mig. Jag tvingar mig ur sängen och stapplar till tamburen där vår lägenhets tekniska central är belägen. Lyckligtvis beror tystnaden i hemmet enbart på den årliga uppdateringen, vilket i och för sig inte kräver mer än att jag trycker på ”UTFÖR”-knappen. Jag suckar av lättnad och sätter äntligen igång dagens hjärnverksamhet.

Det är måndagen den fjärde november. Mina steg ut ur sovrummet får gardinerna i köket och vardagsrummet att automatiskt glida åt sidan, det är fortfarande mörkt ute. Måndag för mig betyder, till skillnad från många andra, ledighet. Jag kan njuta av att föra Amelie till skolan i lugn och ro, och det bästa av allt är att Andrew

flyger hem från London under kvällen. Jag kan precis föreställa mig hur han återvänder från ett lyckat seminarium och flödet av ord sinar först då tröttheten tar överhanden. Under de tio år han jobbat som utredare för Nordiska rådet har organet utvecklats i oerhörd takt och väckt uppmärksamhet i global skala med sina sociala och teknologiska innovationer. Genom ett antal gemensamma projekt inom Östersjöregionen har Norden gjort sin röst hörd inom Europeiska Unionen. Andrews arbetsmängd har ökat, men så länge han har arbetsglädje stöder jag honom så gott jag kan.

Jag skall just börja förbereda frukosten då min mor ringer mig. Den preventiva sjukvården har fört med sig möjligheten för varje medborgare att övervaka sina personliga livsfunktioner i realtid genom ett mikrochip inopererat under huden. I en aning oroad ton berättar hon om hur hennes hemoglobinvärde sjunkit under de senaste dagarna. Hon önskar ett läkarbesök för att lugna nerverna. Även om jag anser att värdena ännu inte är alarmerande är jag henne till lags och loggar in på den nationella nätportalen.

Inrättandet av den nätbaserade hälsoportalen för fem år sedan har gjort det möjligt för varje medborgare att kontrollera sina egna hälsofakta, leta efter information och kontaktuppgifter, jämföra sig med internationella sjukdomsprofiler, mot avgift få konsultation av en global nätläkarkår (vars utlåtanden översätts till lokalspråket via automatiska translatorer), samt sist men inte minst boka läkartider. Jag reserverar en tid för min mor och skriver en begäran om svenskspråkig läkare.

Då jag väcker Amelie, min sjuåriga dotter, sover hon ännu djupt. Eftersom hon trivs utmärkt i skolan och njuter av att få umgås med de andra barnen efter ett, ur hennes perspektiv, långt veckoslut, vaknar hon glatt till en ny vecka. Vi äter en snabb frukost tillsammans och packar vardera våra saker innan vi beger oss iväg till Mattlidens skola. Tack vare den pålitliga metron når vi Mattby på 12 minuter. Inte illa.

Den ack så efterlängtrade programpunkten för mig idag är besöket hos min syster. Det innebär metro till Helsingfors-Vanda flygfält och sedan flyget till Umeå. Eftersom vi nu har eldrivna flygplan, som belastar miljön betydligt mindre än de tidigare jetplanen, kan jag med gott samvete åka för att träffa henne några gånger om året, koldioxidrestriktionerna till trots. I flygplatsens terminal skummar jag igenom dagens nyheter online. I centrum står globalt sett det stundande presidentvalet i USA. Två viktiga frågor väntas avgöra valresultatet. Miljöaspekten och amerikanernas livsvanor.

Utsläppskvoterna för privatpersoner skall nu upp till ny global behandling, och amerikanerna är delade inför hur mycket man skall skärpa restriktionerna. En annan fråga är huruvida USA skall följa det europeiska exemplet och bevilja avdrag i beskattningen för hälsosam livsstil. De europeiska länderna har gått i bräschen för ännu en viktig reform. Europa behöver friskare medborgare. Inom varje nation berättigar en hälsosam livsstil till avdrag i beskattningen. I Finlands matbeskattning blev en vegetarisk och framförallt inhemsk kost betydligt billigare på bekostnad av den s.k. skräpmat som blev så populär under den ekonomiska krisen för 20 år sedan.

Innan jag stiger i planet ögnar jag igenom lokalnyheterna. Nyhetsmedierna drabbades av en kraftig nedgång under början av 2010-talet som en följd av ett ökat nyhetsutbud. Detta ledde till en ny renässans för de lokala medierna. Den nya teknologin skapade nya former av lokalmedier som kombinerade det sociala nätverket i realvärlden med teknologins potential. I huvudstadsregionen kan nu varje medborgare logga in på sitt lokalkvarters nätportal och få aktuell information. Det är ett enkelt sätt att skapa nätverk i ens eget närområde och har i mitt fall gett nya bekantskaper. Jag hinner just anmäla mig till det kommande lopptorget då ombordstigningen börjar.

Drygt två timmar senare sitter jag bekvämt nedsjunken i en mysig soffa hos min syster Lella i Umeå. Det har gått sex månader

sedan mitt senaste besök och vi samtalar livligt om känsliga, allvarliga och mindre allvarliga ämnen. Lella jobbar som global koordinator för konsumentutbildning på EcoPolaris, det svensk-finska andelslaget för avancerade produkter och tjänster som utvecklats i Västerbotten och Österbotten inom miljö- och energisektorn.

Lella är mycket ivrig då hon berättar att de nu kan engagera också barn och ungdomar genom att delta i skolornas Träffpunkt Inläring Initiativ. Då skolgången blivit allt mer individuell och virtuell satsas det på regelbundna större välförberedda seminarier som behandlar viktiga frågeställningar. Dessa tillställningar har blivit något av en kunskapsmässig navigator för skoleleverna. De möjliggör en utmärkt integration av det virtuella och det reella, och ger samtidigt eleverna bättre färdigheter i socialt umgänge. EcoPolaris är aktivt med och berättar om sina nya framsteg och Lella planerar dessa presentationer.

” *Ungdomarna kommer att vara mycket intresserade av andliga ting och kanske etablera moderna klosterrörelser i global anda. De kommer att tillhöra en arvttagargeneration, som till följd av de stora årskullarna kommer att tillföras rätt stora förmögenheter, som mellangenerationen hoppar över. Därför kommer de att vara mer oberoende av ekonomiska ting och det medför ett större intresse för meningen med livet. Asketism kommer att vara motdraget mot deras förmögenhet.*

Innan vi går på lunch i Umeå centrum kommer hennes son från förmiddagens fotbollsträningar. Han skall söka sig till ett universitet med inriktning på idrott vid sidan om den akademiska utbildningen. I förbigående nämner han att alla EU-medborgare kan söka sig till en valfri högskola med samma ansökningsförfarande, detta för att Europa och dess gymnasier skall kunna konkurrera

med USA och Asien. Studievalet är fritt, vilket inte gör det lättare för de unga. Jag är lättad över att redan befinna mig i arbetslivet.

” *Det kommer att göras stora satsningar för fysisk fostran, sport och idrott eftersom dålig kondition och fetma är så dyrt för samhället.*

Lella och jag promenerar till restaurangen som ligger i hjärtat av Umeå. Vi talar om den urbanisering som pågår både i Sverige och i Finland. Folk flyttar från glesbygderna till städerna och följaktligen måste arbeten skapas. Östersjöländernas samarbete har visserligen skapat många arbetsplatser. Detta är resultatet av ett koordinerat regionalt innovationssamarbete. Alla parter gynnas av en gemensam regional miljöpolitik vars mål är att rena Östersjön. Varvsindustrin t.ex. producerar huvudsakligen miljövänliga fartyg med stor kapacitet.

Till lunchen får vi sällskap av Lellas man. Jag fascinerar av hans inlevelse och glöd över sitt jobb inom den långt utvecklade IT-sektorn. Han berättar om sitt nya projekt, IT-stöd inom utvecklingen av nanoteknologi, och beskriver utförligt vilken enorm potential nanoteknologin har att förändra våra liv.

” *Yngre generationer kommer att fortsättningsvis ha en större öppenhet gentemot omvärlden än äldre – de kommer att vara språkkunnigare och mer beresta än äldre generationer.*

Efter den uttömmande presentationen gällande nanoteknologins möjligheter får maten tysta munnen. För exakt tio år sedan skedde en genomgripande förändring som var ett lyckokast för Lella som forskare inom bioteknologi: alger kan användas som råmaterial för att producera bränsle. Ett gemensamt forskningsinstitut för Vasas och Umeås högskolor grundades och Lella har en sidotjänst där

som specialforskare. Hon ansvarar för att integrera denna del av miljöforskningen med andra ledande spetsteknologier som utvecklats i Österbotten i fråga om vindkraft och energinåla diesel-lösningar och i Västerbotten angående svartlut.

” *Paradoxalt ser det ut som om den globala uppvärmningen skulle ge flere arbetsplatser i alla fall i Vasaregionen med sitt energikunnande. Övergödningen av Östersjön är också ett problem som direkt påverkar finlandssvenskarna.*

Väl hemkommen från Umeå återstår Hem- och skolföreningens möte i Amelies skola. Jag är stolt över mitt medlemskap. Efter att svenskans ställning under min ungdom försvagats i det finländska samhället har den nu igen blivit attraktiv. Trots mindre resurser har de svenskspråkiga skolorna kunnat uppvisa en lika hög kvalitet på undervisningen som de finskspråkiga. Skolsystemet har reviderats och informationsteknologin integrerats i undervisningen. Utantilläsning har ersatts av praktisk problemlösning och färdigheter att söka och tillämpa ny information.

Reformen av läroplanen var resultatet av att en allt större andel av skoleleverna led av olika hälso- och mentala problem. Nu läggs mindre tonvikt vid prestationer och resultat och mer vid praktisk tillämpning. Insikten om behovet av språkkunskaper har lett till att tvåspråkigheten upplevs som en tillgång, också hos helt finska familjer. Nordiska värderingar har ersatt gnabbet mellan finskt och finlandssvenskt.

” *Den finlandssvenska kulturen har en stark berättartradition och en stark vi-anda. Vi sjunger visor, läser, berättar, sportar och umgås i grupper. Det kan röra sig om föreningar eller privata tillställningar men finlandssvenskarna rör sig ofta i gäng och grupper. Sammanhållningen och den starka grupp-,*

vi- och föreningsandan är vår starka sida. Också år 2030 kommer grupp- och vi-andan att vara kraften som håller ihop finlandssvenskarna och får oss att vilja prata vårt språk och bevara våra traditioner.

Efter en intensiv ledig dag kommer jag hem, trött men lycklig. Amelie öppnar dörren och springer i famnen på mig, hon måste ha spanat vid fönstret. Innan jag hunnit hämta mig hör jag henne vädjande be mig: ”Snälla mamma, kan du läsa ’Hur gick det sen?’”.

Scenario B: EKOMOSAIKEN - miljömedvetenheten tar överhanden

Politiskt huvudtema:

Miljö, global trygghet och fred genomsyrar scenariot. FN:s och EU:s roll förstärks för att skapa enighet, fred och miljövänliga lösningar. Individualism, frihet och tolerans poängteras.

Ekonomisk utveckling:

Tillväxten är miljödriven. Forskning inom universitet och yrkeshögskolor gällande ny teknologi. Bensindrivna bilar förbjuds och miljövänlig kollektivtrafik utvecklas.

Närturismens betydelse ökar - bl.a. skärgårdsturismen. Närproducerad och miljöanpassad mat allt viktigare.

Finlands geografiska orientering:

Rysslands betydelse ökar vad gäller EU, miljöfrågor samt transport och kommunikation - bl.a. finns snabbtågförbindelser från Finland till Kina och Thailand via Ryssland. Finland samarbetar också med Norden och de övriga Östersjöländerna gällande miljöfrågor i regionen.

Offentlig service på svenska:

Tredje sektorn utvecklas och fungerar över språkgränserna. Det lokala lyfts fram inom medierna i nya former (t.ex. läsplattor).

Allmän inställning till svenska språket:

Ett mångkulturellt, relativt konfliktfritt samhälle. Språket har en mer funktionell betydelse. Man har rätt att födas, leva och dö på svenska. Man samarbetar över olika språkgränser.

Svensk utbildning:

Utbildningen formas för att bättre svara mot nya krav gällande miljöfrågorna. Helt nya yrken uppstår. Informationsteknologin utnyttjas aktivt i skolorna för att skapa nya nätverk.

Finlandssvensk utveckling -2030:

Svenskfinland är aktivt inom miljöfrågor och alternativ energi som vindkraft, solenergi och bioenergi. Energiklustret i Vasa utvecklas. De nya alternativa energikällorna betyder dock inte att man helt frångår kärnkraften. Lokala miljövänliga lösningar och modeller utvecklas, t.ex. gällande ägandet av energikällorna. Energin utnyttjas på ett mer ändamålsenligt sätt, bl.a. med inmatningstariffer.

Utsikter för finlandssvenskheten 2030-:

Många finlandssvenskar bor fortsättningsvis på landsbygden, i fungerande bysamhällen. Distansarbetet ökar.

Scenariots centrala budskap:

Fokus på miljön riktar uppmärksamheten bort från andra frågor.

Scenario B. En dag år 2030

Jag kunde helt enkelt inte göra något åt den olustiga inställning jag hade till miljökonferensen i Helsingfors som idag inleds i Finlandiahuset. Det är snart tjugo år sedan avtalet om villkoren för en miljömedveten global framtid slöts, bara något år efter klimatmötet i Köpenhamn. Det som därefter har uppnåtts är närmast otroligt. Efter införandet av utsläppsrättigheter för privatpersoner och en gemensam miljö- och innovationspolitik för EU blomstrar Östersjön som ett välmående ekosystem. Den senaste radikala reformen i EU gjordes år 2028 då bilar totalförbjöds inom EU.

” *Ekologiskt jordbruk har ökat. Sjöfarten har ökat, liksom den inhemska turismen.*

Den globala freden och det minskade antalet oroligheter har bidragit till starkare fokus på global ekonomi- och miljöpolitik. Det har satsats mer pengar än tidigare på projekt som stöder miljöframsteg. En stark positiv förändring i riktning mot övergripande miljöpolitiska värderingar har också skett.

Min skepticism baserade sig alltså inte på den kommande miljöutvecklingen. Jag var helt övertygad om att förhandlingarna skulle bidra till ytterligare framsteg inom miljöfrågorna. I stället oroade jag mig över minoritets- och språkfrågorna som hade fått en allt mer undanskymd roll inom EU. Som finländsk representant i miljökonferensen representerar jag utvecklingsfrågor inom minoritetsgrupper och förväntas komma med konstruktiva inlägg i debatten.

EU:s president har före konferensen antytt, att globalisering och fortsatta miljövänliga lösningar skall utgöra huvudagendan för dagens diskussion. Själv känner jag mig kluven i min ställning. Sålklart förstår jag att man vill fortsätta i nuvarande riktning. I väst

har en global förbättring uppnåtts inom miljöpolitiken. Modern miljöteknologi, som redan halvvägs in på 2010-talet hade blivit billig nog, appliceras nu också i utvecklingsländer. Kina och Indien statuerar inga exempel för andra, men deras andel förnybar energi har vuxit stadigt.

Därför låter jag säkert pessimistisk då jag hoppas att fokus nu skall gälla mindre frågor. Den utveckling som skett är det största framsteget inom globalt samarbete någonsin. Men som finlandssvensk är jag inte lika stolt som jag varit. På sjuans spårvagn på väg till Finlandiahuset undrar jag varför det känns så. Utåt sett har även finlandssvenskheten dragit nytta av utvecklingen.

” *Jag tror på mänsklighetens klokskap och på att man kan bemästra miljöproblemet och att man kan klara av det – det kan vara naivt. Medvetandet har redan blivit betydligt bättre. Man kommer att vidta de nödvändiga åtgärderna. Vi har teknologi och Finland kommer att ligga i täten. En finlandssvensk dimension är nog svår att se i detta.*

Ökad betoning på miljöpolitik och miljövänliga lösningar har skapat nya möjligheter för finlandssvenskar inom energiproduktion och miljöteknologi. Eftersom en stor del av finlandssvenskarna är bosatta vid kusten har de kunnat dra nytta av den stora satsningen på vindenergi. Med hjälp av ökat nordiskt samarbete, speciellt mellan Finland och Sverige, har kustområdets starka ställning inom miljöteknik hållits intakt. Vasa ses fortfarande som ett av de ledande energiklustren globalt. Nya arbetsplatser har lockat även invandrare till Finland, vilket gjort samhället mer mångkulturellt. Men problemet är att språket nu har blivit ett funktionellt verktyg för kommunikation, och det förknippas allt mindre med identiteten. Problemet handlar inte om att vi är hotade av de finskspråkiga.

Problemet är att det svenska språket har förlorat sin dragningskraft som en nationell tillgång.

Det är ett faktum att Finlands svensktalande befolkning har mottagit allt mindre stöd för att upprätthålla kulturen och språket. Nedskärningarna i den offentliga sektorns budget har lett till ytterligare kommunsammanslagningar. Det finns endast 98 kommuner i Finland och antalet kommuner med svensk majoritet eller ens kvalificerad minoritet har så gott som utplånats, förutom på Åland.

Miljösatsningarna börjar gradvis nå sin kulmen som motor för ekonomisk tillväxt och nyutveckling. Man hör redan inlägg som varnar för en ny global recession. Det betyder då att de offentliga medlen kommer att synas ännu mer i sömmarna. Då man betonar optimal användning av alla resurser är den svenska servicen inom den offentliga sektorn hotad.

Ännu har inte den finlandssvenska befolkningen märkbart försvagats. Men jag ser att det kommer att vara svårt att upprätthålla en attraktiv status inom t.ex. svenskspråkig utbildning och offentlig service om budgetmedlen radikalt skärs ned. Därför hoppas jag att EU-ländernas ledare skall vidta åtgärder för att understryka minoritetens rättigheter och möjligheter både inom EU och globalt.

Det har trots allt skett en del positiva saker för finlandssvenskarna. Den finländska skärgården valdes till årets europeiska turistmål år 2025. Det här har gynnat skärgårdsbefolkningen eftersom det nu satsas på att hålla skärgården ren och blomstrande. För de i skärgården bosatta finlandssvenskarna är detta en ytterst välkommen vändpunkt, eftersom det andra alternativet hade varit att väldigt långt begränsa allemansrätten i skärgården och göra största delen av den till nationalparker.

Till skillnad från privatbilismen har den privata båttrafiken inte genomgått några större reformer. Båtturer är en eftertraktad service bland turister, som lockas av den vackra finländska skärgården. Eftersom klimatet också blivit något varmare i Norden har

turistsäsongen förlängts. Man kunde alltså tro att denna utveckling skulle ha stärkt och sammansvetsat finlandssvenskheten. I själva verket har den starka betoningen på miljöfrågor lett till ökad individualism. I pragmatismens namn har man godkänt särlösningar, som allt mer splittrat den finlandssvenska samhörigheten och den gemensamma kultur som traditionellt funnits.

Inför dagens möte kommer jag att tänka på debatten om Skäldö skola som fördes i lokaltidningen då jag var i tonåren. Man försökte komma fram till en lösning för hur folkskolan på Skäldö i Ekenäs skärgård skulle räddas, men det lyckades inte och skolan stängdes år 2007. Jag minns med vemod hur jag tillbringade alla min barnoms somrar på Skäldö. Det var en finlandssvensk idyll där alla kände alla och endast ett fåtal människor i hela byn talade finska. Visst är det min släkt som ännu befolkar vår holme där, men vistelsen på Skäldö är inte densamma som förr. Den forna närbutiken där den vänliga personalen kände så när som varje kund, även mig, har ersatts av en S-market där det är svårt att få betjäning på svenska.

Kanske är det dumt att känna en sådan melankoli när man inom företagen applåderar den europeiska framsyntheten att dra ner på den offentliga sektorn och gynna företagens egna utvecklingsinsatser på miljösidan. Detta har stärkt den nationella ekonomin. Det mångkulturella inslaget i Finland har ökat. Eftersom Finland behöver invandrare för att tillfredsställa arbetskraftsbehovet tas inflyttande personer emot med öppna armar. Den utländska befolkningen i Finland är alltmer blandad med den finländska. Detta avspeglar sig i språkservicen. Ny lagstiftning har medfört att kommuner i specialfall kan få dispens från att erbjuda service på svenska. Allt flera kommuner har redan sökt och fått sådan dispens, som fråntagit dem skyldigheten att erbjuda svensk service. I stället satsar kommunerna på att skapa internationellt attraktiva bilder av sig och erbjuda service av hög internationell nivå.

Personligen ser jag både för- och nackdelar med den relativt nya mångkulturella samhällsbilden. Visst är det roligt att se att Finland klarar av internationellt samarbete och att finländare tar emot invandrare mer tolerant än tidigare. Men framtiden ser inte särskilt bra ut för oss svenskspråkiga eftersom vi hela tiden tappar terräng. Egentligen tappar både det svenska och det finska språket terräng, då de stora språken blir allt viktigare i den globaliserade världen.

” *Finlandssvenskheten borde ge internationellt mervärde. Finland skulle kunna bli ett föredöme för resten av Europa hur man kan förhålla sig till minoriteter och hur man kan leva med två språk i samma land. Som finlandssvensk kan man kommunicera med övriga Norden på sitt eget språk, det är väl ett mervärde...*

En halv timme kvar tills mötet inleds. Jag känner mig illa till mods efter att ha tänkt på dessa frågor. Tydligt är det endast tre personer av nästan 300 som representerar minoritets- eller språkfrågor. De sitter alla i min närhet. Hur man än vänder på situationen har den globala miljövänliga politiken och utvecklingen skadat stödet för minoritets- och språkfrågor. Inte bara här i Finland utan också globalt. I den mosaik som miljöfrågorna skapat är det svårt att se detta mönster som bekymrar mig.

Det är uppenbart att den finlandssvenska kulturen förändrats. Det svenska språket har förlorat sin värderingsmässiga grund i Finland. Det syns inte så mycket utåt. Visst sjunger vi snapsvisor, och visst är Hanken fortfarande bra på att anpassa sig till företagsvärldens föränderliga behov, och visst har vi ännu de mest synliga dragen av ankdammen kvar. Men under de senaste tjugo åren har vi skapat väldigt litet nytt, sådant som skulle kunna sägas vara genuint finlandssvenskt. Den nya generationen finlandssvenska ungdomar anser sig inte ha en stark finlandssvensk identitet,

eftersom svenskan inte är attraktiv bland den finska befolkningen. Endast i ett fåtal fall i det nordiska samarbetet har man kunnat se att det svenska språket är en tillgång. Svenskan hamnar i skuggan av ryskan och engelskan.

Jag gifte mig som relativt ung med min flickvän som jag sällskapat med sedan gymnasiet och lever alltså i ett finlandssvenskt äktenskap. Tyvärr verkar det som om det är en försvinnande trend, eftersom de flesta av mina vänner gift sig med finsktalande partners. Många av mina bekanta betraktar mig som en finlandssvensk fundamentalist, och det är inte helt obefogat. Emellanåt kommer jag att tänka på tiden då jag var i tonåren, och man talade om finlandssvenska hövdingar, individer som var starkt emotionellt engagerade i det finlandssvenska. Sådana finns inte mer.

Mötet inleds med en rapport om de framsteg som skett under det senaste året. Runt om i Europa har man lyckats koncentrera allt mer offentlig service i landsbygden till tätorter där invånare inom en stor radie sköter sina ärenden. Detta har lett till stora utgiftsbesparingar, eftersom det tillåter invånarna att sköta sina dagliga ärenden på avstånd. Helt plötsligt märker jag att mina tankar igen går till Skåldö.

Årsrapporten visar att globala framsteg har skett. Det är väldigt svårt för mig att ha en objektiv bild av dessa framsteg. Finland har alltid haft det relativt bra, och för mig personligen har de flesta förbättringar och globala framsteg inte betytt någon drastisk förändring av min egen vardag. På global nivå var utvecklingen nödvändig men på mikronivå inte lika efterlängtd.

Vad jag skulle vilja se är att minoritets- och språkfrågorna får större betydelse inom EU, och lokala och mindre sociala nätverk borde igen tas till heders. Visst är det ännu lång väg kvar tills alla länder i Asien och Afrika är fullt utvecklade och hungersnöd råder i allt för många länder.

Det blir spännande att se vilken riktning utvecklingen tar i framtiden. Finlandssvenskarna har en stolthet och företagsamhet och har väl klarat av att dra nytta av den moderna miljöpolitiken och teknologiutvecklingen som framåtsträvande individer. Men samtidigt har finlandssvenskheten kollektivt förlorat flera viktiga kulturella byggstenar, som för 30 år sedan hade ansetts vara väsentligt viktigare än individuell ekonomisk vinning. Jag hoppas att fokus nu flyttas till mindre frågor för att behålla existerande kulturer och språk som i dagens värld får allt mindre uppmärksamhet. Jag märker att jag svettas en aning då jag ber om ordet för att föra fram denna synpunkt, som jag känner är avvikande från vad de andra i salen tänker.

Scenario C: SMÖRGÅSBORDET - det multikulturella inflytandet ökar

Politiskt huvudtema:

Den globala byn där individualistiska nomader söker personlig njutning och plockar det bästa bland olika alternativ. Världen består av stora jämnstarka block. Ökad globalisering och ökad rörlighet.

Ekonomisk utveckling:

Produktionen har flyttat till BRIC-länderna, ekonomins fokus har skiftat från väst-

världen till Asien. Finland försöker klara sig i den globala konkurrensen bl.a. med hjälp av en aktiv innovationspolitik gällande ren teknologi, ny energi, rent vatten, energisnåla lösningar m.m. Största risken är att landet inte lyckas upprätthålla ett suveränt tekniskt kunnande.

Finlands geografiska orientering:

Finland är allt mer beroende av det internationella samfundet och försöker locka experter till landet. Finland utvecklas som en global aktör och blir mer mångkulturellt. Människoströmmar i flera riktningar. Finland samarbetar med Östersjöländerna och Ryssland gällande en renare närmiljö. Det nordiska samarbetet stärks och de nordiska välfärdsstaterna fungerar som en global modell.

Offentlig service på svenska:

Svenskan mer trängd i det mångkulturella samhället och språkligt är finlandssvenskarna marginaliserade.

Allmän inställning till svenska språket:

Finlandssvenska regioner får en specialstatus. Svenskan är ett minoritetsspråk då andra språkgrupper vuxit. Det har uppstått invandrarmotstånd och motkrafter mot det multikulturella.

Svensk utbildning:

Finland satsar på skolan och på internationell undervisning. Allt mer stöd krävs av fonderna för att den finlandssvenska utbildningen ska behålla sin attraktivitet i konkurrensen.

Finlandssvensk utveckling -2030:

Finlandssvenskarna anpassar sig lätt till det mångkulturella. Tack vare nya medier har utbudet på kultur, information och underhållning på många olika språk ökat, också på svenska. Finlandssvenskarna söker sig aktivt ut i världen, men man håller kontakt med hemlandet via virtuella nätverk.

Utsikter för finlandssvenskheten 2030-:

Finlandssvenskarna försöker aktivare lyfta fram sin egen kultur och sina egna traditioner för att hävda sig i det multikulturella. Traditioner och livsglädje poängteras.

Scenariots centrala budskap:

Individen plockar åt sig av det som upplevs som mest attraktivt på kulturens, utbildningens, mediernas och yrkeslivets "smörgåsbord". Också minoriteter måste framstå som attraktiva för att synas och få inflytande. Alla kan inte få de bästa bitarna från smörgåsbordet, vilket leder till växande klyftor i samhället.

Scenario C. En dag år 2030

Än en gång ringer väckarklockan för tidigt en måndag morgon och jag vet att jag måste stiga upp. Jag säger kommandot SVT och bildskärmen på väggen lysas upp. Jag väljer fortfarande SVT:s morgon istället för de finska morgonsändningarna (SVT visar också inslag från det svenskspråkiga Finland efter det att FST gjorde serviceavtal med SVT). Det är något speciellt med att få börja dagen med morgonnyheterna på svenska; för mig känns det som en viktig del av min finlandssvenska identitet.

” *Ungdomarna identifierar sig med det svenska i Finland och också med den starka kulturen i Sverige. Det finns mycket styrka vi kan få från den kulturen.*

Lugnet i huset upphör då resten av familjen vaknar och knäpper på datorerna för att läsa dagens nyheter. Jag blir kall inombords då jag läser igenom dagens nyhetssamling. I natt har en grupp finländare igen tagit ihop med en grupp invandrare i Helsingfors. Jag får obehag eftersom man allt oftare läser liknande nyheter nuförtiden. Invandrarfientligheten gör i alla fall inte mitt jobb lättare. Dessutom blir jag orolig för flera kolleger på kontoret och för deras familjer. Mina barn har vänner som inte är av finskt ursprung. Som förälder känner jag mig också orolig för mina egna barns säkerhet. Ifall vännerna råkar illa ut, finns det en stor chans att mina barn också gör det.

” *Ordet Norden skapades för att vi i Finland skulle kunna vara med i den skandinaviska västerländska världen – att vi hör till väst. Norden har idag blivit en andra rangens grej.*

Sådana här ruskiga och mörka dagar känner jag mig verkligen tacksam för att kunna hoppa in i min nya elbil. Den nya bilen var faktiskt en av orsakerna till att jag tackade ja till det här jobbet som exportchef för den ledande producenten av finskt sötvatten, Crystal Water Ltd, istället för att ta emot ett annat jobb i Kina.

” *Bristen på vatten i världen kommer att göra Finland till ett exportland på dricksvatten och vattenteknologi, samtidigt som attityderna till vattenflyktingar kommer att hårdna.*

Väl framme på jobbet ska jag intervjua möjliga kandidater för två poster, en marknadsföringsassistent och en person som ska ansvara för sötvattenexporten till Saudiarabien. För båda posterna finns det en hel hög med lovande kandidater, många av dem med icke-finländsk bakgrund. Detta innebär att vi i företaget lyckats med våra viktigaste mål för i år: att göra sötvattenexporten respekterad och att göra ett arbete inom Crystal Water attraktivt på den internationella arbetsmarknaden.

Efter att dagens intervjuer är avklarade är det lunchdags. Under lunchen skall jag besöka min sons dagis för ett föräldramöte. På agendan finns sammanslagningen av det svenska dagiset med den finska grannen. Jag vill definitivt behålla det svenska dagiset som det är och är beredd att kräva en hel del. I dag måste vi diskutera hur vi kan trygga dagisets existens på lång sikt. Det blir krävande eftersom flera föräldrar inte är villiga att lyfta ett finger. De tar den svenska dagvården för given, och tror att de inte behöver göra något för att bevara och trygga den. Attityden att det alltid finns godis att ta för sig av från det uppdukade smörgåsbordet stör mig. Om vi inte själva tar ansvar för att det finns en kontinuerlig uppbackning av det vi anser är viktigt, kommer vi inte att ha dessa fördelar i framtiden. Emellanåt blir jag så stressad över att alltid behöva upprepa det här!

På mötet finns det två läger. Flere har kommit dit med utgångspunkten att de har rätt att kräva i princip vad som helst. Som tur är finns det två andra deltagare vid mötet som har samma inställning som jag har. Vi måste själva göra något om vi skall få något. Vi kommer överens om att göra en ansökan till Svenska Kulturfonden om ett nytt experiment som visar hur daghem kan erbjuda både internationell samverkan och stark finlandssvensk kulturförankring.

” *Tvåspråkigheten är till sin natur ett instabilt läge, och hotar alltid tippa över i det starkare språkets riktning. Det förblir säkert attraktivt att sätta sina barn i svensk skola – bara vi har dem kvar, dvs. vågar och orkar kämpa för våra svenska skolor! Det förutsätter alltså att de faktiskt är svenska, och inte tvåspråkiga.*

På eftermiddagen är det dags för en virtuell konferens med företagsledningen. Även idag är jag tacksam för hur Internet2 har gjort dylika konferenser möjliga. Med dess hjälp känns det som om vi alla sitter runt ett och samma bord fastän vi befinner oss i olika delar av världen. Nästa år väntas försäljningen öka avsevärt i BRIC länderna (Brasilien, Ryssland, Indien och Kina) och Mellanöstern. Vi diskuterar hur vi skall kunna hålla kvar den kompetenta arbetskraften i företaget för att garantera företagets tillväxt. Efterfrågan på sötvatten är stigande. Vår långsiktiga satsning på innovation börjar också ge avkastning i form av nya produkter och mera effektiva sätt att transportera och hålla vattnet färskare under transporten. Det finska sötvattnet börjar dessutom blir ett välkänt varumärke ute i världen.

I matbutiken på vägen hem börjar jag tänka på vilka enorma förändringar samhället har genomgått under de senaste tjugo åren. Den finska vardagen har blivit mer multikulturell och färggrann. Snabbmaten är ett bra exempel. Under min studietid var det pizza

eller hamburgare som gällde. Nuförtiden kan man äta exempelvis pakistanskt, arabiskt eller asiatiskt i olika kombinationer. Just det här är en av orsakerna till att jag har svårt att förstå invandrarfientligheten. Utlänningarna tar med sig en ny kultur som man kan integrera med sin egen ifall man så vill.

Jag fick en trevlig överraskning då jag kom hem. På matbordet låg en inbjudan till ett bröllop. Brudgummen är finlandssvensk, vilket innebär att det kommer att bli ett kalas i riktig finlandssvensk stil. Jag talar om snapsånger och en hel hög med glada och livliga finlandssvenskar från världens alla hörn. Fästmön är finsk men hon väljer brudgummens svenska namn som gemensamt familjenamn, vilket verkar vara en allt populärare trend nuförtiden.

” *Finlandssvenska ungdomar kommer inte att skilja sig från majoritetsbefolkningen. En mångfald av olika subkulturer kommer att blomstra. Man kommer att kunna vara medlem av flera olika grupper samtidigt - att vara finlandssvensk kommer att vara bara en identitetsbildande faktor. Speciellt unga kommer kanske primärt att definiera sin identitet via tillhörighet till någon/några andra subkulturer. Samhället kommer i det stora hela att vara mycket mer pluralistiskt år 2030.*

När min son väl somnat hinner jag med lite egen tid. Jag bestämmer mig för att se ett aktualitetsprogram på tv. Jag har tillgång till alla tv-kanaler i Europa via Internet2 mot en liten månadsavgift. Ikväll kommer en svensk dokumentär om Östersjöns framtid. Efter dokumentären följer de direktsända EU-nyheterna från Bryssel. Huvudnyheten berör invandringsfrågan, som har blivit en av EU:s mest svårlösta problem, eftersom de allt svårare förhållandena i Afrika med torka och svält radikalt har ökat flyktingströmmen från Afrika norrut. Det har också lett till allt större spänningar inom EU

och bromsat större utvecklingsprogram inom viktiga ekonomiska och teknologiska områden.

Som finlandssvensk intresserade mig den sista delen av kvällens EU-nyheter speciellt. Den behandlade nämligen minoriteter och språkfrågor i unionen. För ett par år sedan konstaterade ju EU att man inte kan lägga ner så mycket resurser som förut på minoritetsspråk, och hela minoritetsbevakningen genomgick en reform. Kvällens reportage handlade om hur EU främst behandlar minoriteter ur en kulturell synvinkel, medan språkfrågan är sopad under mattan. Som finlandssvensk blir jag lätt oroad då jag hör om besparingar gällande minoritetsspråk.

Innan jag gick till sängs hörde jag internettelefonen ringa. Det var min bror från Brasilien, så jag kunde inte låta bli att svara. Det var mycket trevligt att höra goda nyheter från honom. Familjen har anpassat sig väl till den nya omgivningen. Barnen trivs också i den nya skolan. Ännu en gång måste jag berömma den nya 3D funktionen i samtal över Internet2. Jag fick se mina brorsbarn direkt framför mig och jag kunde följa med i deras lek och spel. Vi bestämde oss för att fira jul tillsammans i Brasilien. Jag och familjen tar flyget två dagar före julafton och återvänder annandag jul på kvällen. Vi var så entusiastiska med brorsan att vi satte igång med att skissa upp julmenyn. Det blir en blandning av ett finlandssvenskt julbord och brasiliansk matkultur. Snapsen måste vi komma ihåg att ta med oss härifrån. I maj flyger min bror hit med sina brasilianska kolleger. Brazilianerna vill uppleva den berömda finska skärgården, så jag lovade att de har vårt sommarställe till förfogande.

” De unga är individualister: de vet vad de vill och de tar för sig. De är inte bundna av gränser mellan länder, klasser eller kön. De är ute efter att skapa sig de liv de vill leva och går inte med på att jobba med saker som inte utmanar och intresserar dem. De har allt fler vänner runt om i världen (p.g.a.

att de reser mer och umgås via nätet). De moderna spelen går ofta ut på att det lönar sig att hjälpa varandra och samarbeta för att nå resultat. Jag upplever att de unga i dag är mognare, mer välinformerade och tolerantare än min generation. De är miljömedvetna och etiskt medvetna. De tänker fritt och globalt. Via nätet utför de olika tjänster åt varandra över hela världen.

Jag bestämde mig för att ta en sista titt på min inkommande videolog. Till min glädje såg jag att min studiekompis från Hanken, som nu arbetar på det ledande kinesiska elbilbolaget BYD som affärsutvecklare i Shanghai, kommer till Finland för att fira självständigheten. Hon är gift med en finskspråkig, som också jobbar inom teknologibranschen. Han är kompetensscout för Finlands Akademi med uppgift att locka doktorander till Aalto-universitetet. Då man träffar dem får man en uppfattning om hur det finska och det svenska ser ut utifrån. Förra gången vi träffades, senaste sommar, hade vi en livlig diskussion om nyttan av det svenska språket då man skall marknadsföra Finland som innovationsdugligt.

” Den globala tyngdpunkten för ekonomin förskjuts till Asien.
– Globaliseringen är till nytta för finlandssvenskarna, som är vana att tänka mera globalt.

Men det var inte det som nu var kärnan i videosnutten. Min väninna ville höra sig för om vi tänkte fira självständighet med samma tradition som tidigare, och om hon och hennes man kunde göra oss sällskap. Jag svarade omedelbart att allt är som förut och att de var mer än välkomna. Även om jag känner starkt för det finlandssvenska är jag mycket mån om att hålla fast vid de finländska traditionerna. Att följa med presidentbalen via direktsänd TV är något jag minns att vi gjorde med min mamma redan på 1990-talet. Det här

är en av de traditioner som är en del av den kultur som väl förenar alla finländska medborgare. Självständighetsfirandet är ett element som vi kan erbjuda på det globala smörgåsbordet, och som skapar gemenskap inom det finländska och det finlandssvenska. Men som dagisdiskussionen i dag visade; vi måste anstränga oss för att också i fortsättningen vara attraktiva i det globala utbudet.

” Jag tycker faktiskt att Facebook nu visar åt vilket håll vi är på väg med vårt kommunikationsmönster. Det är möjligt med helt annat nätverkande över hela världen än det var ännu för bara några år sedan.

När jag summerar dagen som gick slås jag av tanken att jag och mina vänner ändå har det rätt så bra. Det finns de i min ålder som inte fått plats i karriärsvingen och vars verklighet ter sig långt anorlunda än min. Alla har inte möjlighet att ta för sig av godbitarna på smörgåsbordet.

Scenario D: RESERVATET – skyddsinstinkten härskar

Politiskt huvudtema:

En auktoritär utveckling i världen skapar osäkerhet också i Finland. Demokratien tappar terräng ute i världen. Det internationella samarbetet fungerar allt sämre. Oroligheter samt inre och yttre hot i Ryssland och Baltikum skapar flyktingströmmar. Religiösa motsättningar drabbar Europa.

Ekonomisk utveckling:

I den utdragna finanskrisens spår har protektionismen ersatt den fria handeln vilket försvårat Finlands ställning. Stora länder som Frankrike och Tyskland kan

subventionera sin egen industri, denna möjlighet saknar Finland. Stagnation har lett till att euron avskaffats och EU:s betydelse avtagit.

Finlands geografiska orientering:

Finland försöker överleva i den krassa världen och samtidigt upprätthålla ett gott förhållande till Ryssland. Natos betydelse har ökat.

Offentlig service på svenska:

Grunden för den nordiska välfärden har raserats och det är nästan omöjligt att bibehålla de sociala strukturerna (skola, hälsovård) intakta. Detta har drabbat också det finlandssvenska. Ökat ansvar faller på de frivilliga organisationerna.

Allmän inställning till svenska språket:

Finlandssvenskarna är allt mer undanträngda. Teknologin hjälper över språkgränserna men samtidigt minskar språkets betydelse och svenskan upplevs som onödig.

Svensk utbildning:

Finlandssvenska fonder livsviktiga, för de stöder svenska skolor i den trängda situationen. Många tvåspråkiga sätter dock barnen i finska skolor. Svensk utbildning är dyr och ifrågasätts.

Finlandssvensk utveckling -2030:

Resursknapphet utarmar svenskheten och en del av finlandssvenskarna assimileras med den finska majoriteten. Det har skett en polarisering av det finlandssvenska – det toleranta frisinnat har försvunnit.

Utsikter för finlandssvenskheten 2030-:

Kamp för att upprätthålla det svenska kulturarvet. Finlandssvenskheten är utdöende och språket likaså. Skärgården avfolkas.

Scenariots centrala budskap:

Omvärlden ter sig hotfull, enskilda länder sluter sig. Människor ser svenskan som en privatsak.

Scenario D. En dag år 2030

Ett ihärdigt regn smattrar mot fönstret och väcker mig. Även om den globala uppvärmningen ännu inte hotar isbjörnarnas överlevnad på nordpolen, har den definitivt påverkat den årliga nederbörden här hos oss. Inga utsläppskvoter eller restriktioner för privatbilismen har hindrat klimatförändringen.

Doften av nybryggt kaffe får mig att pigga till lite, men köket känns onödigt tomt nu då Kenneth befinner sig på en Östersjökonferens i St Petersburg. Jag erinrar mig hans samtal från igår och funderar på huruvida den ryska delegationen någonsin kommer att gå på med på förslaget om att reducera båttrafiken på Östersjön. Denna diskussion har ju trots allt pågått redan i decennier, men utan större framsteg.

” *Vi i Finland är relativt skyddade mot klimatförändringar men det kan leda till massflykt och flyktingströmmar som också berör oss. De evinnerliga krigerna kan också breda ut sig.*

Den blinkande datorskärmen fångar min uppmärksamhet och väcker mig från mina sömniga tankar. Den personliga lokala nyhetsservicen har tydligen uppdaterats. Trots att jag redan vant sig vid det tekniska nyhetsutbudet saknar jag nog papperstidningarna.

Jag slår om skärmen till de internationella nyheterna. Det har tydligen varit en mycket händelserik dag ute i världen så det var bara bra att man råkade stiga upp lite tidigare. En stor bild på Alexander Stubb och Vladimir Putin är det första som dyker upp på skärmen. Javisst, Putin vann ju det ryska presidentvalet häromdagen, och nu är det dags för våra politiker att gratulera honom. Situationen verkar lite påtvingad, men vad annat kan de göra? Putins era fortsätter tack vare en ny lagstiftning som möjliggör en fjärde period i rad och det är väl skäl att försöka upprätthålla de kontakter

som finns kvar. Redan på följande sida presenteras uppskärrande bilder från Estland, där Putins omval ledde till kravaller mellan esterna och den ryska befolkningen i Estland. Esterna tycks anse att deras situation ytterligare försämrats, eftersom den ryska befolkningen åter en gång väntas kräva specialrättigheter.

De inhemska nyheterna är knappt bättre; hoppet om ett Nordiskt Råd håller på att smulas sönder då de finska politikerna hellre vill stärka banden med Ryssland. På den andra inhemska nyhetssidan presenteras regeringens planer för att minska det ekonomiska stödet för svenskspråkig service, eftersom engelskan anses vara viktigare i och med invandrarnas växande antal i vårt land. Ekonominyheterna får jag lov att bekanta mig med på jobbet. Jag har redan nu bråttom om jag vill hinna i tid. På min post som presschef för Finlands Bank kommer jag under dagens lopp att få läsa ett flertal utlåtanden om den ekonomiska situationen i såväl Finland som resten av världen, och inget nytt är att vänta; ekonomisk tillväxt i Indien och Kina och ökad protektionism framförallt i de europeiska länderna.

Metron är fullproppad, som vanligt. Den används flitigt av dem som bor i förorterna inom huvudstadsregionen. Detta förorsakar givetvis förseningar, vilket är rätt så enerverande, speciellt så här på morgonen.

Framme på jobbet är första uppgiften att ta sig an en ny rapport om EU:s försök att återinföra euron som valuta i medlemsländerna. Politikerna har föresatt sig att komma överens om nya reglementen för att återskapa lugnet inom unionen. Tyvärr vägrar de enskilda länderna att ge efter i frågor som gäller olika protektionistiska åtgärder. EU har dragits in i religionsbaserade konflikter, och man vet inte hur man skall förhålla sig till den allt aktivare islamiska politiska rörelsen. Det här medför att olika länder har divergerande åsikter om hur man borde samarbeta.

Den finska marken står mycket lågt i kurs idag, eftersom vår obefintliga exportindustri har stora svårigheter i den hårda internationella konkurrensen. Regeringen överväger att devalvera marken. Detta skulle dock antagligen medföra endast en kortvarig förbättring i situationen, vilket onekligen måste beaktas vid beslutsfattandet.

” Jag tror tyvärr att EU historiskt kommer att framstå som en parentes. EU:s kontrollsystem och penningpolitik kan inte fortsätta och frågan är då hur Finland ser ut efter allt detta? Går vi tillbaka till en protektionism och begränsas rörligheten och handeln i framtiden?

Arbetsdagen framskrider långsamt då det inte hänt något speciellt intressant ute i världen. Men till slut blir det ändå lunchdags. Päivi, som har som vana att vara först färdig med sin lunch, berättar engagerat om sin sons upplevelser i Mellanöstern. Hon försöker tappert dölja sin rädsla för hans säkerhet. Men realistiskt sett finns det nog skäl för den.

” Den stora ödesfrågan är ändå kärnvapnen – att det uppstår nya kärnvapenmakter som Iran och Nordkorea. Det är inte frågan om att de nuvarande stormakterna skulle tappa förståndet, men det kan uppstå självmordsnationer – t.ex. Iran kan få för sig att utplåna först Israel och sedan sig självt.

Stefan, som för en månad sedan åkte som fredsbevarare till östra Medelhavsområdet, har för första gången haft möjlighet att kontakta sin familj. Han berättade att det återigen skett en självmordsattack i staden nära det läger där de är stationerade. De finska truperna hade som tur varit på väg till en mindre by i närområdet då attacken skedde. Enligt Stefan hade en stor del av de svenska freds-

bevararna antagligen mist livet, eftersom de hade haft som uppgift att vakta staden den natten.

Päivis ängslan var förstäelig. Stefan hade skickat en bild på en affisch som kallade ”alla unga män som anser sig vara renlärt troende” till kampen mot västvärlden. Bilden på rekryteringsaffischen var tudelad. På den ena halvan fanns en bild av de tappra soldaterna som skulle komma till himmelriket så fort de fullgjort sin plikt. Den andra halvan porträtterade ”förrädarna”: högar av lik på en exekutionsplats.

” Trots globaliseringen så går världen mot en osäker framtid. Det finns otroliga utmaningar som befolkningsökning och förslumning, som leder till krig och kriser. Det är de ökande inkomstklyftorna och demografin som leder till oro och krig. Unga undersysselsatta ungdomar, 15-25 åringar lockas med.

Under lunchpausen hade en ny text uppenbarat sig på mitt bord. Den gäller Polens inflytande på Finlands näringsliv. Enligt texten kommer Polen att öka subventionerna på sina egna varor, speciellt förstås jordbruksprodukter, vilket ytterligare försämrar de finländska produkternas konkurrenskraft i Europa. Skribenten tycks anse att även den finska regeringen borde öka stödet till de inhemska produkterna. Nja, även om han har en bra poäng är det inte vår uppgift att ge råd åt politikerna, så den här texten måste skrivas om. Jag skickar iväg ett snabbmeddelande åt skribenten, och efter en kort diskussion går han med på att skriva om texten.

Efter ett antal telekonferenser med presschefer från andra internationella banker runt om i världen ringer Miriam och föreslår en middagsträff. Jag som redan sett fram emot en mysig hemmakväll tackar ändå ja, eftersom huset kommer att vara tomt åtminstone i en vecka till.

Vi träffas på vårt vanliga ställe, ett av de få i Helsingfors där man fortfarande betjänas på svenska. Vi tar ett glas Cabernet Sauvignon och diskuterar det nyaste inom modevärlden. Miriam, som jobbar som flygvärdinna för *Aeroel*, det första flygbolaget som helt har frångått fossilt bränsle, har intressanta historier att berätta från världens alla hörn. I och med de strikta restriktionerna på flygrättigheter hör Miriam till de få som ännu regelbundet kan se världen med egna ögon, medan vi andra tvingas ty oss till ensidiga nyhetsbilder. Under kvällen uttrycker Miriam en genuin oro över att hon som ensamstående förälder tvingas betala skolutgifterna för alla sina tre barn. Enligt en ny lag kostar svenskspråkig gymnasieundervisning flera tiotusen mark, vilket medför att hon måste jobba extra mer än vanligt. Hon hoppas dock att hennes musikaliske son Sakarias får ett stipendium så att han kan fullfölja sina studier. Miriam frågar sig om det lönar sig att ha barnen i en svenskspråkig skola. I synnerhet som engelskan blivit det tredje nationalspråket. Många kommuner har redan upphört med all service på svenska. Varför betala så mycket för svenskspråkig utbildning? Svenskans ställning vid universiteten är också hotad. Å andra sidan anser både jag och Miriam att det är oerhört viktigt att värna om den finlandssvenska kulturen även framöver. Någon måste ju trots allt kämpa för svenskans överlevnad. Om den unga generationen nu glömmer bort sina rötter, kommer kulturarvet antagligen att försvinna inom en snar framtid.

” Synen på finlandssvenskar blir allt mer förvrängd. Finska nationalismen blomstrar i alla skikt i samhället, ända från gräsrotsnivå till toppnivå. Finlandssvenskar och svenska språket ses som ett främmande element i det finska samhället som man inte värnar om, utan tvärtom, som man vill få bort. Det ”kostar bara pengar”.

Vi diskuterar ämnet ännu en stund, men i hopp om ett samtal från Kenneth åker jag hem tidigt. I metron reflekterar jag över hur finlandssvenskhetens karaktär förändrats. Den svaga ekonomiska utvecklingen under de tjugo senaste åren har betytt att den finlandssvenska landsbygden utarmats. I städerna har svenskan blivit en privat angelägenhet för svenskspråkiga. Föräldrarna koncentrerar sig på att ge barnen förutsättningar att leva i harmoni med den finska majoriteten, för att inte associeras med invandrare som ofta konfronteras med lokala rasistiska grupperingar. Invandrarfientlighet och rasism har också medfört att kriminaliteten stigit. Ingen vill mera gå ensam på gatan i Helsingfors på kvällen. De första inhägnade bostadsområdena har byggts i Esbo, och de har blivit speciellt populära bland mera välbärgade finlandssvenskar. Det här bekräftar människans önskan att stänga ut den obehagliga omvärlden, att ta sin tillflykt till ett reservat där hon åtminstone stundvis kan känna sig trygg och glömma den osäkerhet som omger henne.

Så fort jag stigit in genom dörren blinkar datorskärmen. Det är Kenneth. Vi diskuterar en lång stund delegationens framsteg i St Petersburg. Nåja, ’framsteg’ är kanske fel ord, ’bakslag’ vore antagligen bättre. Den ryska kommissionen har vägrat acceptera det första försöket att kompromissa om Östersjöns båttrafik. Kenneth var självklart lite nedslagen, men konferensen fortsätter ännu i en vecka, så hoppet lever.

” Jag ser två hot, det ena är om förhållandet till Ryssland försämras drastiskt och det andra är nog kärnkraftverken i vår närregion dvs. just i Ryssland – Sosnovy Bor och Ignalina, om man tänker att det skulle ske samma katastrof som i Ukraina och vilka följderna skulle vara om t.ex. Helsingfors skulle drabbas.

Kenneth förde även tankarna till den inhemska klimatkonferensen som utspelar sig nästa månad i Helsingfors. Hans delegation kommer att diskutera den europeiska kärnkraftssituationen och det växande antalet vindkraftverk i vårt land och kraven på att begränsa antalet.

Jag berättade om de nyaste opinionsmätningarna som antyder att SFP faller ut i det kommande riksdagsvalet. Kenneth påminde mig dock om att Folktinget ännu har en rätt stark roll i frågor som gäller det svenska.

Ändå är finlandssvenskarnas tillbakagång ett ofrånkomligt faktum. En polarisering mellan finsk- och svenskspråkiga är oundviklig, men motsättningar finns också oss finlandssvenskar emellan. Kenneth lovade diskutera saken med Tommy, som är planerare inom Kulturfondens ekonomiska sektion.

Efter samtalet med Kenneth går jag till sängs och grubblar över om finlandssvenskarna någonsin kommer att återfå sin position som den kraftfulla minoritet den varit i min ungdom. Jag kan ännu minnas då jag tittade på Bettina Sågboms program hösten 2009 där hon intervjuade Alexei Eremenko, den ryske fotbollsspelaren som hade bosatt sig i Jakobstad. På frågan varför han hade valt att slå sig ner i Jakobstad svarade han bara: Ni vet inte hur bra ni har det! Och visst, så var det, och nu har allt förändrats...

Vad betyder finlandssvenskhet för dig?

plock bland 300 enkätsvar

”Med en tvåspråkig kultur blir landet Finland mångsidigare och intellektuellt dynamiskt”

”Gemensamma traditioner (Lucia, Svenska dagen, kräfts-kiva, släp-ärter, mördeg och inte bulledeg i bärpajer), värderingar (tolerans), språket förstås, ett eget utbildningssystem (Han-ken, ÅA, Dragsvik)”

”Finlandssvenskarna är överdrivet misstänksamma och avundsjuka på varandra”

”Jag känner mig inte som finlandssvensk utan som ålänning”

”Gott humör har ett egenvärde. Frändskap med rikssvenskar”

”Det är bara språket som är viktigt”

”Gemenskap och trygghet. Rötter som gjort mig stark”

”Tolerans, nyfikenhet, öppenhet, stabilitet, humor”

”Traditioner, kultur, skärgården, FST, Lucia”

”Jag tror ej att gemensamma värderingar går att finna”

”Modersmålets sång och Där björkarna susa. Språk, kultur, lynne och attityd. Del i större nordisk språk- och kulturgemenskap”

”Socialt nätverk - intimt, personligt, ibland kvävande”

”Möjlighet att umgås på två språk”

”Jag skall kunna leva ett fullödigt liv på svenska i Finland. Frisinne, accepterande av olikheter”

”Ett exempel: I vår familj plockade och åt vi gärna svamp. Som lite äldre fick jag finskspråkiga kamrater och blev bjuden på svampmat hemma hos dem. Chocken var stor. I de finska hemmen åts helt andra svampar än i de svenska”

”Det finns inte någon annan gemensam identitet än den språkliga. Olika regioner har olika intressen”

”Det enda som förenar oss utom språket är havet och kusten”

”En kultur som lever mitt i en annan”

”Rätt att få tala svenska och få betjäning på svenska”

”Finlandssvenskheten är hela min kultur, mitt liv. Jag tänker på svenska, jag lever på svenska”

Framtiden i våra händer

Om tankar om framtiden har något värde för den som söker sanningen så är det emedan de lär oss bättre förstå vad det egentligen är som utspelar sig i vår samtid.

Georg Henrik von Wright i *Att förstå sin samtid*, 1994

De scenarier och det bakgrundsmaterial som presenterats i de tidigare kapitlen visar att en svensk framtid i Finland kan se ut på olika sätt – mycket beroende på hur vi själva vill att den ska se ut och vad vi gör för att forma den. De drygt 300 personer som deltagit i scenarioprocessen har varit eniga om att framtiden kan påverkas. Vi har alltså framtiden i våra egna händer. Det gäller att skapa de rätta förutsättningarna och skrida till handling.

Scenariometoden är ett sätt att beskriva framtiden – det mer eller mindre sannolika. Scenarierna ger underlag för strategier som behövs för att idéer ska realiseras, hot omvandlas till möjligheter och outtalade tankar formuleras. Visionen utmynnar i åtgärder för det svenska i Finland år 2030.

En vision är något eftersträvansvärt, ett framtida önskvärt tillstånd som kan förverkligas helt eller delvis.

Vision 2030

Svenskan är en naturlig del av livet i Finland och berikar landet politiskt, kulturellt, ekonomiskt och socialt. Det svenska språket är ett samhällsbärande språk som gör vårt land mer attraktivt som arbetsmarknad, studieplats och turistmål i en global konkurrens. Vi betonar öppenhet, kvalitet och engagemang.

Svensk trygghet från vaggan till graven

År 2030 har alla finlandssvenskar en fungerande basservice och rätt att födas, leva och dö på sitt modersmål. Detta har möjliggjorts tack vare svenska lösningar över kommun- och förvaltningsgränserna. Den offentliga sektorn bär fortfarande ett ansvar för svensk dagvård, svenska skolenheter och språkligt fungerande skolmiljöer som ger en högklassig undervisning och garanterar en svensk identitet. Vi bidrar till att förbättra trygghetskänslan i vår omgivning, och vi tar ansvar för att själva skapa lösningar för det svenska i Finland.

Finlandssvenskarna föregångare och nytänkare

År 2030 går finlandssvenskarna i bräschen för reformer och är beredda att kritiskt ompröva vedertagna lösningar. Den finlandssvenska samhörigheten och identiteten upprätthålls och stärks i nätgrupper och i andra sociala rum.

Svenska en tillgång i ett mångkulturellt Finland

Svenskan uppfattas som nyttig i samhället och för individen, inte minst tack vare ett stärkt nordiskt samarbete inom ekonomi, kultur och politik. Finland har gått in för en nationell satsning på goda språkkunskaper för att stärka den interna-

tionella konkurrenskraften. Många barn får bekanta sig med främmande språk redan i dagvården, svenska och finska tillhör dem. Tack vare satsningar på språkstöd och språkstimulans kan finskspråkiga och flerspråkiga familjer välja, och väljer ofta, svenskt språkbadsdaghem och därefter språkbadsskola eller helt svensk skola.

Den arbetsrelaterade invandringen har ökat kännbart p.g.a. den åldrande befolkningen. En del invandrare specialiserar sig på svenska, eftersom svenskan är en inkörsport till den nordiska arbetsmarknaden. Det svenska i Finland utgör en styrka och en modell för integrering av andra språkgrupper i vårt samhälle.

Stegen på vägen mot 2030

Vad behövs för att visionen om det svenska i Finland skall förverkligas? Här följer några steg på vägen mot år 2030.

1. Finlandssvenskarna är en minoritet att räkna med

Det behövs en förändring i våra egna attityder så att vi vill och vågar vara annorlunda på ett positivt sätt - stolta utan övermod. Vi ska vara oss själva också när människor omkring oss talar ett annat språk. Vi talar gärna svenska med dem som vill, men vi inser också att det är viktigt att vi lär oss en god finska.

Finlandssvenskarna bör framstå som föregångare och förnyare i stället för att uppfattas som motståndare till förändring. Vi bidrar aktivt själva till samhällsbygget med idéer och konstruktiva lösningar. Men när våra intressen är hotade måste vi försvara våra rättigheter. Vi bör finnas representerade inom förvaltningen på olika nivåer. Vi bör delta i beredningsprocesser och i det politiska beslutsfattande.

2. Trygghet och ansvar – också på svenska

I ett samhälle där hårda värden, ekonomisk lönsamhet och individuell framgång prioriteras, framstår individens behov av trygghet och förankring som viktiga. Rätten att födas, leva och dö på sitt modersmål har konsekvenser för allt från dagvård till äldreomsorg. När det offentliga är i omdaning är risken stor att strukturförändringar sker på majoritetens villkor medan de svenska behoven glöms bort.

För att skapa en fungerande svensk service, bl.a. trygg dagvård, äldreomsorg och utbildning, krävs en samordning för den svenskspråkiga befolkningen över kommun- och förvaltningsgränserna. Servicen skapas alltmer regionalt och medborgarna får större valfrihet via servicesedlar och andra instrument. Som motvikt till den centrala styrningen behövs en stärkning av lokaldemokratien.

Det är viktigt att trygga och utveckla kommun- och förvaltningsstrukturerna samt servicestrukturerna med hänsyn till den svenska befolkningen.

3. Barnen förtjänar kvalitet

Individens språkval avgörs under de första levnadsåren. Barnen är i nyckelposition då det gäller en svensk framtid i Finland. Därför bör svenskan i dagvården och skolorna tryggas. De finlandssvenska skolorna måste också i framtiden kvalitetsmässigt kunna hävda sig med de finska. Resurserna bör garanteras för att man skall ha tillräckligt med behörig personal inom dagvård och utbildning oberoende av ort. Det gäller att vara öppen för ny teknologi som underlättar och effektiviserar undervisningen. Den nya teknologins möjligheter skall utnyttjas både i skolor och i daghem.

Svensk dagvård, svenska skolenheter och språkligt fungerande närmiljöer garanterar en svensk identitet. Därför måste det huvudsakligen finnas separata svenska och finska skolbyggnader.

De tvåspråkiga familjerna befinner sig i en central position med tanke på svenskans överlevnad. Så länge de svenska skolorna håller en lika hög standard som de finska placerar tvåspråkiga familjer gärna barnen i svenskspråkiga skolor. Det krävs en hög kvalitet för att den svenska skolan ska vara attraktiv och konkurrenskraftig. Att gå i svensk skola skall upplevas som en fördel.

4. Finland behöver en nationell språkstrategi

Små länder måste satsa på språkundervisningen, eftersom flerspråkighet utgör en konkurrensfördel. Därför behöver Finland en nationell språkstrategi. Den bör betona såväl svenskans betydelse i Finland som vikten av förbättrade kunskaper i många andra språk, såsom ryska, kinesiska och arabiska. Ett litet land klarar sig inte enbart med goda kunskaper i engelska.

Språkundervisningen i främmande språk måste inledas i ett tidigare skede än i dag, helst redan i dagvården då barnet är mottagligt för nya språk. Undervisningen i svenska i finska skolor bör förnyas så att förmågan att kommunicera prioriteras högre än grammatiken. Svenskundervisningen i finska skolor måste upplevas som mer lockande och nyttig än idag.

Det behövs ett nationellt utbildningsprogram för finskspråkiga beslutsfattare och ledande tjänsteinnehavare för att åtgärda bristen på personer i förvaltningen som behärskar svenska. Programets målsättning är att synliggöra den finlandssvenska kulturen och det svenska i Finland och också att förbättra tjänstemännens förståelse och medvetenhet gällande den svenskspråkiga befolkningens behov.

5. Nya medier ska utnyttjas

På tjugo år har nya verktyg radikalt förändrat människors sätt att kommunicera med varandra. Liknande, stora förändringar äger sä-

kert rum också under de kommande tjugo åren, även om ingen kan säga vad som i framtiden motsvarar dagens Facebook eller Twitter.

Om tjugo år kommer vi fortsättningsvis att ha fungerande finlandssvenska medier som tidningar, radio och TV på svenska. Å andra sidan sker stora förändringar inom teknologin som inverkar på medierna. Det är därför viktigt att finlandssvenskarna som grupp utnyttjar de nya medierna för att stärka den gemensamma identiteten. De intresse- och språkgrupper som inte lär sig utnyttja webbens sociala nät riskerar att hamna ut i marginalen. Därför är det viktigt att uppmuntra bildandet av många olika nätgrupper som förenar människor som talar svenska.

De finlandssvenska medierna och institutionerna bär ett stort ansvar när det gäller att bana väg för och stödja nätgrupperna. På så sätt upprätthålls också kontakten till finlandssvenskar i forskningringen och i andra länder.

6. De flerspråkiga är brobyggare

Att det svenska är en resurs för hela Finland är ingen självklarhet. Det visar reaktionerna på tidningsartiklar och debattinlägg som försvarar svenskan. Kunskaperna i det andra inhemska språket har på ett alarmerande sätt försvagats hos dagens unga. Det är viktigt att de *motiveras* att lära sig tala svenska, för enbart tvång fungerar inte längre. Därför behövs en fortsatt mångsidig argumentation om svenskans betydelse.

Sverige och det övriga Norden hör till Finlands viktigaste handelspartners. I handelsutbytet utgör kunskaper i svenska en konkurrensfördel för såväl företag som enskilda individer.

Även om kontakterna till EU ofta prioriteras framom det nordiska samarbetet förblir de nordiska länderna naturliga samarbetspartners. I förhållande till de stora europeiska länderna råkar Finland lätt i ett underläge då de stora staterna dominerar, men i

relation till de nordiska länderna är vi en jämbördig partner. Därför förblir svenskan ett viktigt språk.

Av tradition har finlandssvenska politiker och medborgare ofta varit först och tydligast i sitt stöd för utökat internationellt samarbete. Det ska vi vara också i fortsättningen - öppna mot omvärlden och med en förståelse för det multikulturella. Vi kan ta fram samarbetslösningar som kan tillämpas generellt i Finland och i världen.

7. Teknologin skapar möjligheter

Finland står inför stora teknologiska utmaningar. Nya innovationer provas t.ex. inom det nya Aalto-universitet och vid de strategiska centren för vetenskap, teknologi och innovation (SHOK). Samverkan mellan forskning och företag fokuserar bl.a. på alternativa energiformer och elbilar.

Utvecklingen innebär en ökad internationalisering och ett utökat samarbete också i ett nordiskt perspektiv och genom ett stärkt regionsamarbete. Det är viktigt att i dessa sammanhang framhålla svenskan som ett naturligt umgängesspråk vid sidan om engelskan.

De svenska högskolorna och universiteten ska tillsammans med finlandssvenska aktörer samarbeta för att utveckla nya serviceformer på svenska. Universiteten bör främja forskning som lyfter fram fakta och utvecklar verktyg som bidrar till argumentationen för det finlandssvenska. Vi behöver fungerande svenska marknader med en aktiv konsumentrörelse.

8. Nya energikällor viktiga – också vid kusten

Enligt den klimat- och energipolitiska framtidsredogörelsen förbinder sig Finland till att före år 2050 minska klimatutsläppen med 80 procent jämfört med 1990 års nivå. Detta leder på sikt fram mot en utsläppsfri energiekonomi med konsekvenser för både landsbygd och skärgård. Det behövs omfattande satsningar på att ta fram nya, alternativa och förnybara energikällor också i Finland.

Energikluster, vindkraft och bioenergi är av stor betydelse för kustområdena, men många frågeställningar är laddade och känsliga. Det är viktigt att sporra till en konstruktiv diskussion på svenskt håll.

9. Svenskan är ett nationalspråk med ett mervärde i det mångkulturella Finland

Finland står inför en betydande arbetskraftsinvandring när de stora ålderskategorierna uppnår pensionsåldern. Starka inslag av andra språk, som engelska, ryska, kinesiska och arabiska börjar prägla gatubilden. Det här är en utmaning när man med hänvisning till andra språkminoriteter ifrågasätter svenskans ställning. Vi måste kunna artikulera våra grundlagsenliga rättigheter och betona de historiska fakta som ligger bakom landets officiella tvåspråkighet. Svenskan är ett nationalspråk i det mångkulturella flerspråkiga Finland. Det svenska i Finland utgör en styrka och modell för andra språkgrupper.

I ett mångkulturellt Finland har finlandssvenskarna å andra sidan en viktig uppgift i att hjälpa invandrare att finna sig till rätta i sitt nya hemland. Vi bör också verka för att invandrare ska kunna lära sig svenska och inkluderas i en svenskspråkig gemenskap.

10. Starka svenska varumärken är identitetsskapande

Många institutioner är viktiga för den svenskspråkiga befolkningen. Vissa av dem kunde kallas finlandssvenska varumärken. Till dem hör svenskspråkiga föreningar, studentkårer, körer samt institutioner som HBL, Luckan, Hanken, Radio Vega, Extrem, Åbo Akademi, Vasabladet, Arcada, ÅU, Aktia, Stockmann, Folkhälsan, Buu-klubben, Svenska teatern, Nylands Brigad, Lucia och Mumin och många till. Alla varumärken fyller på sitt eget sätt funktionen av förenande länk. Deras verksamhet förändras med tiden, men om

varumärket förvaltas väl fyller det en viktig funktion också i fortsättningen.

Det är viktigt att inga finlandssvenska varumärken går förlo-
rade.

Starka varumärken stärker den svenska identiteten också hos majoritetsbefolkningen. Vi behöver olika slags markörer och intressanta gestalter. Avundsjuka och revirtänkande får inte vara hinder för framgång. Genom lyskraftiga människor och intressanta fenomen förefaller minoriteten intressant också i majoritetens ögon.

11. Slå vakt om rätten att vara annorlunda

Av enkätsvaren i denna scenarioprocess framgår att en del människor upplever begreppet finlandssvensk som problematiskt. Man vidkänns hellre en finländsk eller rent av en europeisk identitet, men vill ändå inte avstå från det svenska. Om det är så att finlandssvenskheten förknippas med det förgångna och därför inte appellerar till en yngre generation måste åtgärder vidtas för att stärka den finlandssvenska identiteten. Detta kan ske genom nya satsningar som de unga är med om att ta initiativ till.

När de svenskspråkigas relativa andel minskar ökar osynligheten. I en sådan situation är det viktigt att bevara och stärka de gemensamma traditionerna. Det gäller att värna om det sociala kapitalet och synliggöra de finlandssvenska traditionerna för dem som upplever att det svenska i Finland är mer än bara språket: skärgårdsliv, snapsvisor, musik i dur, nätverk och mycket mera.

Samtidigt är det viktigt att ingen ser sig tvungen att inlemmas i en gemenskap som inte känns naturlig. Det som är positivt inkluderande för vissa kan kännas fränstötande för andra.

Det gäller att lyfta fram både olikheterna som ger mångfald och likheterna som skapar gemenskap. Mångfald skall accepteras inom det finlandssvenska. Det måste gå att leva på svenska på många oli-

ka sätt år 2030 – helt oberoende av om man vill kalla sig finlandssvensk eller inte.

12. Fram för en finlandssvensk innovationspolitik

För att hävda sig i den internationella konkurrensen tvingas Finland som nation satsa på forskning och utveckling, FoU. Denna verksamhet stöds på offentligt håll bland annat av den teknologiska utvecklingscentralen Tekes. Som en del av innovationspolitiken skall också företagsamheten uppmuntras och stödjas i Svenskfinland eftersom många nya innovationer föds bland småföretagen.

På samma sätt kan högskolor, universitet, organisationer och fonder bidra till att stärka det finlandssvenska innovationsklimatet. Vi måste satsa på egna innovationer för att trygga servicen och skapa nya former för samverkan. Innovationer gör Svenskfinland intressant, livskraftigt och attraktivt.

I Finlands framgångssaga har finlandssvenskarna en given plats också i framtiden, i synnerhet om vi tydligt bidrar till hela nationens framgång.

Avslutning

Visionen om det svenska i Finland 2030 förutsätter konkreta åtgärder i en omvärld stadd i förändring.

Arbetet för ett livskraftigt svenskt inslag i det finländska samhället måste påbörjas genast.

Finlandssvenskarna bör själva skapa den initiativförmåga som behövs för att lösa problemen.

För aktörer inom olika områden handlar det om att verka för

- en nationell språkstrategi som betonar svenskans betydelse i Finland och nyttan av kunskaper i andra språk - språkstrategin bör utgå från att inläring av språk och kultur, särskilt det andra inhemska språket, inleds redan då barnet är under 7 år,
- en samordning av dagvård, hälsovård, äldreomsorg och utbildning för den svenskspråkiga befolkningen över kommun- och förvaltningsgränserna,
- ett stärkt innovationsklimat där universitet, högskolor, kommuner, företag, organisationer och de finlandssvenska fonderna genom nätverk skapar nya former för svensk service och en innovationskultur som gör Svenskfinland intressant, livskraftigt och internationellt attraktivt.

Det svenska i Finland år 2030

En rapport med många författare

Sammanlagt har över 300 personer deltagit i scenarioprojektet Finlandssvensk vision 2030. De har gjort det genom att svara på frågorna i enkäten på tankesmedjan Magma's webbplats sommaren och hösten 2009, genom att delta i intervjuer eller genom att vara med om en eller flera av de scenariosessioner som hölls i Helsingfors under hösten 2009.

Projektet har haft en styrgrupp som ansvarar för texten i föreliggande rapport, baserad på det mångskiftande material som flutit in. Som styrgruppens ordförande fungerade **Kristina Wikberg** från Finlands Kommunförbund. Övriga medlemmar var **Veronica Granö-Suomalainen** (Svenska Kulturfonden), **Henrik Hultin** (Synocus), **Ulf Lindholm** (Finland Kommunförbund), **Olav S. Melin** (Tankesmedjan Magma), **Björn Sundell** (Tankesmedjan Magma), **Björn Teir** (Svenska Kulturfonden) och **Johan Wallin** (Synocus). Som sekreterare fungerade först **Karin Ahlbäck** och därefter **Marianne Mattila** (Synocus) som också gjort teckningarna i rapporten. Som assistenter fungerade **Kia Leidenius**, **Ghita Wallin** och **Malin Östman**.

De fyra scenarierna har författats av fyra studerande, **Edward Landtman**, **Ann-Sofi Lindblad**, **Malin Lindholm** och **Jolanda Toivola**, utgående från det material som scenariosessionerna genererade.

Suomenruotsalaisuus vuonna 2030

Kaikkien kielivähemmistöjen on itse kartoitettava toimintaympäristön muutokset ja pyrittävä ennakoimaan, miten ne vaikuttavat tulevaisuuteen. On syytä tunnistaa riskit ja muuttaa uhat mahdollisuuksiksi. Ruotsin kieleen liittyvän tulevaisuuskuvan luomiseksi toteutettiin vuoden 2030 tilannetta luotaava tulevaisuuskuvaprojekti.

Suomen Kuntaliitto, ajatushautomo Magma ja Svenska Kulturfonden käynnistivät tulevaisuushankkeen keväällä 2009. Tavoitteena oli nivoa eri ihmisten tulevaisuuskuvat toisiinsa jäsenetysti. Hankkeen toimeenpanija oli konsulttiyritys Synocus.

Esille nostettavia asioita olivat suomenruotsalainen identiteetti, ruotsin kielen asema, palvelutarjonta ja eri kansainvälisten suuntausten vaikutukset. Hankkeen tuloksia käytetään pohjana eri yhteyksissä tulevaisuuden suomenruotsalaisista strategioista keskusteltaessa.

Aluksi laadittiin laaja kyselykaavake, jota käytettiin sekä henkilökohtaisissa haastatteluissa että Magman verkkosivustolla, jolla asiasta kiinnostuneet saattoivat vastata kyselyyn. Kyselyvastauksia tuli yhteensä runsaat 300. Ne ja muu taustamateriaali muodostivat rungon itse tulevaisuushankkeelle. Tulevaisuuskuvat muotoili vajaan 30 hengen ryhmä kolmen seminaarin aikana. Ryhmän jäsenillä on erilaiset taustat eri alueilta, järjestöistä, kunnista, kaupungeista, seurakunnista jne.

Lähtökohtana ensimmäisessä tulevaisuuskuvassa on teknologinen edistys, toisessa tarkastellaan ympäristötietoisuutta, kolmannessa tuodaan esiin monikulttuurisuuden kasvavat vaikutukset yhteiskunnassa ja viimeisessä tulevaisuuskuvassa käsitellään protektionismia ja resurssipulaa. Näiden tulevaisuuskuvien pohjalta laadittiin suomenruotsalainen visio vuodelle 2030 ja suositukset siitä, miten visio toteutettaisiin.

Raportin ensimmäisessä luvussa kerromme hankkeen taustasta. Toisessa luvussa käsitellään haasteita – sekä suuria, maailmanlaajuisia suuntauksia että lähemmin suomenruotsalaisuuteen liittyviä haasteita. Kolmannessa luvussa kuvailemme neljää tulevaisuuskuvaa kuvitteellisten, vuoteen 2030 sijoittuvien tarinoiden avulla. Viimeisessä luvussa esittelemme vision ja toimenpidesuunnitelman.

Visio 2030

Ruotsin kieli on luonnollinen osa suomalaista elämänmenoa, ja se rikastuttaa maata niin poliittisesti, kulttuurisesti, taloudellisesti kuin sosiaalisestikin. Ruotsin kieli on yhteiskuntaa ylläpitävä kieli, joka lisää maamme vetovoimaa kansainvälisessä kilpailussa työmarkkinana, opiskelupaikkana ja matkailukohteena. Painotamme avoimuutta, laatua ja osallistumista.

Ruotsinkielistä turvallisuutta vauvasta vaariin

Vuonna 2030 kaikille suomenruotsalaisille on tarjolla toimivat peruspalvelut ja heillä kaikilla on oikeus syntyä, elää ja kuolla äidinkielellään. Tämän tekevät mahdolliseksi ruotsinkieliset palveluratkaisut yli kunta- ja hallintorajojen. Julkisella sektorilla on edelleen vastuu ruotsinkielisestä päivähoidosta, ruotsinkielisistä kouluyksiköistä ja kielellisesti toimivista kouluympäristöistä, jotka tarjoavat korkealaatuista opetusta ja turvaavat ruotsinkielisen identiteetin.

Osallistumme itse turvallisemman ympäristön luomiseen, ja kannamme vastuun itsestämme luodaksemme ruotsinkielisiä ratkaisuja Suomessa.

Suomenruotsalaiset edelläkävijöitä ja uusajattelijoina

Vuonna 2030 suomenruotsalaiset ovat uudistusten suunnannäyttäjiä ja valmiita kriittisesti arvioimaan uudelleen vakiintuneita ratkaisuja. Suomenruotsalaista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja identiteettiä ylläpidetään ja vahvistetaan nettiryhmissä ja muissa sosiaalisissa yhteisöissä.

Ruotsin kieli voimavara monikulttuurisessa Suomessa

Ruotsin kieli mielletään hyödylliseksi sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta, etenkin vahvistuneen pohjoismaisen yhteistyön ansiosta talouden, kulttuurin ja politiikan alueilla. Suomi panostaa valtakunnallisesti hyvään kielitaitoon vahvistaakseen maan kansainvälistä kilpailukykyä. Monet lapset saavat tutustua vieraisiin kieliin, muun muassa ruotsiin ja suomeen, jo päivähoidossa. Kielitukeen ja kielellisiin virikkeisiin panostamisen ansiosta suomen- ja monikieliset perheet voivat valita ja valitsevatkin usein ruotsinkielisen kielikylpypäiväkodin ja sen jälkeen kielikylpykoulun tai ruotsinkielisen koulun.

Työperäinen maahanmuutto on lisääntynyt tuntuvasti väestön ikääntymisen vuoksi. Osa maahanmuuttajista erikoistuu ruotsin kieleen, sillä se on portti pohjoismaisille työmarkkinoille. Ruotsinkielisyyden elinvoimaisuus Suomessa on vahvuus ja malli eri kieliryhmien integroimiselle yhteiskuntaamme.

Summary in English

Swedish language and culture in Finland 2030

All minority language groups should themselves identify changes in the surrounding environment and attempt to forecast the impact of these changes on the future. It is equally important to identify risks and turn obstacles into opportunities. To paint a picture of the future of the Swedish language in Finland, a scenario project was launched to look into the year 2030.

The Association of Finnish Local and Regional Authorities, Magma – Finland’s Swedish Think Tank – and the Swedish Cultural Foundation in Finland launched a scenario project in the spring of 2009 with the objective of systematically collecting people’s views of the future. Synocus, a business providing consulting services, acted as the project facilitator.

Issues that needed to be brought up included the identity of Swedish-speaking Finns, the status of Swedish in Finland, service provision and the impact of international trends. Project results will be used as a foundation for discussing future strategies concerning Swedish in Finland in a variety of contexts.

To begin with, an extensive questionnaire was drafted to be used both in personal interviews and on the Magma Web site, where it would be available for the general public. The over 300 received responses to the questionnaire combined with further background

material were used as a basis for the scenario work. The scenarios were formulated by a group of close to 30 members over the course of three seminars. The group members represented different regions, organisations, local authorities, cities, parishes and the like.

The first of the four scenarios is based on technological progress, the second examines environmental awareness and the third draws attention to the growing impact of multiculturalism in society. The final scenario examines protectionism and the lack of resources. Based on these four scenarios a vision for the Swedish language and culture in Finland was formulated for 2030, including recommendations on how to realise this vision.

In the first chapter of the report we talk about the background of the project. The second chapter deals with challenges, both large global trends and challenges more closely related to Swedish-speaking Finns. In the third chapter, we describe the four scenarios and form an image of the future through a fictive story set in the year 2030. In the final chapter we introduce the vision (see below) and an action plan.

Vision 2030

The Swedish language is a natural part of life in Finland and brings political, cultural, economic and social benefits to the country. The Swedish language is important for Finnish society as it improves our international competitiveness by making our country more attractive as a labour market area and a place to study and visit. We emphasise openness, quality and participation.

Delivering security in Swedish

In 2030, all Swedish-speaking Finns are offered well-functioning basic services and have the right to use their mother tongue throughout their lives. This is made possible through Swedish-

speaking services provided across municipal and administrative boundaries. The public sector still has a responsibility for Swedish-speaking child day care and school units, and linguistically functional school environments that provide high-quality teaching and maintain the identity of the Swedish-speaking population. We actively participate in creating a more secure environment and take the responsibility for creating solutions for Swedish-speaking people in Finland.

Swedish-speaking Finns: pioneers and new thinkers

In 2030, Swedish-speaking Finns take the lead on reforms and are ready to critically re-estimate the established solutions. The feeling of solidarity and identity of Swedish-speaking Finns is maintained and reinforced in net groups and other social communities.

The Swedish language as an asset in a multicultural Finland

The Swedish language is perceived as useful for the individual and society alike, particularly because of the reinforced cooperation between the Nordic countries in the fields of economy, culture and politics. Nationwide, Finland invests resources into good language skills to raise the country's international competitiveness. Many children are introduced to foreign languages, including Swedish and Finnish, already in day care. Owing to the efforts focused on linguistic support and language stimuli, Finnish-speaking and multilingual families have the option of choosing – as they often do – a Swedish-language immersion day care and later a language immersion school or a Swedish-speaking school.

Work-related immigration has become much more frequent as the population ages. Some immigrants specialise in the Swedish language, because it provides a gateway to the Nordic labour market. The Swedish heritage in Finland is seen as a strength and a model for integrating other language groups into our society.

TANKESMEDJAN MAGMA

Magma är en partipolitiskt obunden tankesmedja med upp-
gift att identifiera, analysera och bilda opinion kring frågor
med relevans för det svenska och tvåspråkigheten i Finland.

Magma genomför utredningar, konsekvensbedömningar,
opinionsmätningar och riskanalyser. På så sätt tillhandahåller
tankesmedjan underlag för finlandssvenska och nationella
beslutsfattare. Utredningarna presenteras utförligt på
Mogas webbplats, www.magma.fi.

FINLANDS KOMMUNFÖRBUND

Finlands Kommunförbund är en tvåspråkig intresseorgani-
sation för alla kommuner och städer i Finland och har bred
sakkunskap i kommunala frågor.

Förbundets huvuduppgifter är kommunal intressebevak-
ning, service och utveckling. Utgångspunkten för verksam-
heten är att stärka kommunernas självstyrelse och livskraft
samt kommuninvånarnas välbefinnande och den kommunala
demokratien. Mer information om förbundet finns på
www.kommunerna.net.

KONTAKTUPPGIFTER

Björn Sundell, ansvarig för samhällsanalys och utredningar
vid Magma. E-post: bjorn.sundell@magma.fi,
telefon +358 50 5947550

Kristina Wikberg, direktör, Finlands Kommunförbund.
E-post kristina.wikberg@kommunforbundet.fi,
telefon +358 50 3780466